

קונטרס

הבינו

פרשת וישלח
תשפ"ב

שנה ד'
חוברת י'
גליון 175

שיעורי

הרב שמעון
שפיצער שליט"א

קול הבינני

בארה"ב: 718.686.8300

ארץ ישראל: 072.257.7726

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל גפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב.

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 053.315.0588
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון - שיעור קכ"ג

יום ראשון וישלח - י' כסלו תשפ"ג

יסורים משמחים את לב בעליהם.....ה

לא ידון רוחי באדם לעולם | כאב אל בן ירצה | הכל תלוי בזיכוך הגוף | בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב | אין חדש תחת השמש | הרואה סוטה בקלקולה | מן השמים השמעת קולך | אם רואה אדם יסורים באים עליו | נשמת היסורים מביאה שמחה | והתענג על ה' | מנשמת המתנות אל נשמת היסורים | קראתי שמך ה' מבור תחתיות | מן המצר קראתי י-ה | ותן בלבי אמונה הכנעה וענוה | דיבור המוטל בספק | צרת הדור - גבהות | אין אני והוא יכולין לדור בכפיפה אחת | עקשן ורע לו

יום שני פרשת וישלח - י"א כסלו תשפ"ג

מידת ההוד - להאיר את החשכה.....ז

ויאבק איש עמו עד עלות השחר | מידת ההוד קיימת בעולם | להרגיש כבן בית אצל הרבוננו של עולם | צמצום אורו של הקב"ה | אם יהיה נדחך בקצה השמים | פנה אל תפילת הערער | אפילו חרב חדה מונחת על צווארו | אור מאיר למעוטי דעת | שורש מידה זו במידת הגבורה | משה ואהרן - נצח והוד | כמה מיני גשמים | מלחמת יעקב ועשו | וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל

יום שלישי פרשת וישלח - י"ב כסלו תשפ"ג

השיחה עם הקב"ה 'כדבר איש אל רעהו'.....כה

חשיבות ספה"ק בת עין | המשפילי לראות בשמים ובארץ | לכו שמעו ואספרה כל יראי ה' אשר עשה לנפשי | כמים הפנים אל פנים | חכם לב יקח מצוות | נתת ליראיך נסיון להתנוסס | מצות נר חנוכה עד שתכלה רגל מן השוק

מדור עיון תפילה - שיעור ל"א

הצורך לדבר בלב גלוי עם הקב"ה.....לב

קרבת אלוקים לי טוב | ואני תפילתי לך ה' עת רצון | כאשר ידבר איש אל רעהו פנים אל פנים | דיבור בלב גלוי יוצר קירבה | לעולם יהא אדם מודה על האמת | לא תוכל להתעלם | פיוס תחילה ואח"כ בקשה | תפילת הרבי ר' אלימלך | הקב"ה חפץ בדיבור בלב גלוי | חטאי האדם הזדמנות לקרבה | טעם עונש הגלות להורג בשגגה | משום תיקון העולם | וכפר אדמתו עמו | מצוה זו נוהגת בכל זמן | כל תפילה היא בחינת יום כיפור

מדור שבת קודש

יום חמישי פרשת ויצא - ז' כסלו תשפ"ב

עבודת יום השישי כהכנה לשבת קודש..... מא

ממוצע בין ימות החול ליום השבת | הכנת הנפש היא כורח המציאות | מלחמה בשטח האויב דווקא | יחשיב עצמו בערב שבת כאילו מת | הזמן עושה את שלו | אפילו יהיה לו היזק גדול | חומש רש"י בליל שישי | אור החיים בליל שישי | דיבור מהצדיקים בליל שישי | עבודת התשובה בערב שבת | צדקה בערב שבת כתיקון למידת היסוד | טועמיה חיים זכו - עבודת הרב מאפטא

מדור הילולא דצדיקיא

יום שלישי פרשת וישב - טו"ב כסלו תשע"ח

הרה"ק רבי דוב בער המגיד ממעזריטש זיע"א..... נ

כתר יתנו לך | עטרת צבי וצפירת תפארה | חלישות חלק גופו השמאלי | גזירה עבידא דבטלה | אין מזל לישראל | מיעוט חלבי ודמי הנמעט בצומי | גדול כוחה של תפילה בשמחה

מדור אמונה ובטחון

שיעור קכ"ג

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו

פטרון מדור אמונה ובטחון

השיעור נתנדב ע"י הרוצה בעילום שמו

לכבוד יום הולדת הרה"ק רבי ישראל מסטאלין זיע"א מנו"כ בפרנקפורט

יום ראשון וישלח - י' כסלו תשפ"ב

יסורים משמחים את לב בעליהם

לדבר עם ברואיו בנגלה להורותם את הדרך הישרה כדי שיוכלו להגיע לתכליתם וינחלו עולם הבא), וכאשר הגדילו להתעיב (מלשון תיעוב, כלומר שנתגשמו ביותר), אמר ה' לא ידון עוד לעולם רוחי באדם פנים בפנים להשפט עמו יחד, ופירוש רוחי הוא שכינתו יתברך, שלא יהיה עוד נחשב האדם להדרגה זו.

ומוסיף האוה"ח לאור יסוד זה: ותמצא כי כפי מעשיו מרחיק הדרגתו מטה מטה, שבתחילה היה ה' מוכיח לאדם על פניו ונמצאים הנבראים כולם במדרגת נביאים, ויהי כי החל האדם פירוש נתחלל או נעשה חולין, הובדל מהדרגת נביא, ובהמשך הזמן הנצנים נראו בארץ הם הצדיקים שהחזירו העטרה ליושנה, ומשחרב המעון נסתם חזון ונשארה בחינת רוח הקודש, וכשנסתתמו עיני

לא ידון רוחי באדם לעולם

במסגרת השיעורים בענין קבלת יסורים באהבה, עלינו להמשיך וללבן את מהות היסורים על-פי התורה. והנה באוה"ח הק' (בראשית ו, ג) מביא יסוד נפלא בענין זה, יסוד שמאיר מאוד סוגיא עלומה זו. שם נאמר "ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה", וכתב באוה"ח: מקרא זה צריך מגיד, ורז"ל דרשו בו (ב"ר פכ"ו) הרבה דרשות, אבל פשט הכתוב לא נודע. ונראה שיכוין לומר, להיות שהיה ה' מתנהג עם ברואיו להוכיח ולהתדיין עמם בנגלה, ויאמר ה' אל הנחש (ג, ד), אל האשה אמר וגו' (שם טז), ולאדם אמר וגו', ויאמר ה' אל קין למה וגו' (ד, ט), ויאמר ה' אי הבל וגו' (שם ט) (כך היה דרכו

הכל תלוי בזיכוכך הגוף

וכן הוא לשון **האלשיך הק'** (בראשית ג, ז): כי הנה טרם יחטא האדם, והיה מלובש בחלוקא דרבנן אף בגוף ונפש, **לא יעצרנו הגשם הדק וזך ההוא מלשמוע את קול ה' מדבר בעצם לנוכח אתו כאב את בן ירצה**, ככל אשר ידבר הוא יתברך עם הצדיקים בגן עדן המלובשים בכתנות אורם. אמנם **אחרי אשר הוטמא בעונו**, חולל כבודו והופשטה כותנתו, וגם שנתחרט על אשמתו עדיין לא הוטהר מחלאתו, ועל כן בבואו יתברך לדבר אתו, לא היה כמאז שהיה מדבר בו לנוכח אתו וכו' רק טרם יקראנו עשה יהיה קול מתהלך בגן כבלתי מדבר עמו רק כמתהלך ומתדבר מאליו, **והוא שומע הברה כלאחר יד, ואף גם זה לא היה זוכה אדם אז, אם לא בשביל רוח היום שהיה ערב שבת אחר חצות הרבה, והיה רוח היום קדוש על השבת שהיה מתקרב**.

הנה כדברי האוה"ח הק' מבואר בדברי האלשיך הק', **שהכל תלוי בזיכוכו של האדם, וככל שהוא יותר נקי וזך, כך קול ה' המדבר אליו גלוי יותר**. וכן כתב האלשיך הק' בפרשת אמור, שמטעם זה שמעו בני ישראל את קול ה' מדבר אליהם במעמד הר סיני כדבר איש אל רעהו פנים אל פנים, משום שפסקה אז זוהמתן וחזרו להיות כפי שהיו בני האדם לפני דור המבול אשר שם דיבר ה' אם כל אחד כמבואר בפסוקים.

וכשמתבוננים, מה גרם שתיפסק זוהמתן, אנו רואים **שאימירת נעשה**

ישראל אין אתנו משיג ריח הקודש ואין צריך לומר רוח הקודש, וזו היא צרת בית ישראל שאין למעלה ממנה הצמאים להריח ריח אבינו שבשמים ותחי רוחינו. ותחילת קללה זו התחילה מדור המבול וכו'.

כאב אל בן ירצה

הנה יסוד זה נוגע לכל אחד מאתנו מדי יום ביומו. מסדר הבריאה הוא שהקב"ה מדבר עם האדם בכל יום. אם האדם עושה דבר שאינו כהוגן, הקב"ה אומר לו: למה עשית כך? חבל! אתה מתלכלך, אין עושים דברים כאלה. שוב אלי. בהיות שהקב"ה רוצה שנצלית, הוא לא ניתק את הקשר אתנו, והיינו שחוץ ממה שאנו יכולים להתפלל אליו ולבקש ממנו בקשות, עוד הוא מדבר אלינו בכל עת. כך כתב האוה"ח הק' דברים מפורשים, והרי כך אנו מוצאים אצל האבות הראשונים שהקב"ה דיבר עמהם בכל עת, אלא שהאוה"ח הק' לימדנו **שלא רק עמהם דיבר הקב"ה, אלא עם כל אחד ואחד**, כי זהו מסדר הבריאה שכל פעם שהאדם נמשך אחר יצרו הרע ועושה דבר שאינו כהוגן, הקב"ה מתגלה אליו ואומר לו: איכה? שוב אלי, הרי לא תגיע לשום מקום עם המעשים שאתה עושה.

אכן אם ישאל השואל: לא שמעתי אף פעם את קול ה' מדבר אלי. כלפי זה כתב האוה"ח הק' שבמשך הזמן **הקב"ה הפסיק מצדו להתגלות באופן שידברו עמו הנבראים פנים אל פנים, וכל זה מפני שהנבראים נתגשמו עד מאוד**.

אין חדש תחת השמש

ולדברי האוה"ח והאלישיך מבואר שהבעש"ט הק' רק הרחיב להודיע לנו מהו יסוד הבריאה, והוא **שהקב"ה ממשיך לדבר עם בני אדם**, אלא שצריך לשים לב כי עכשיו דיבורו עם בני האדם בשגם הוא בשר, היינו מפני שהוא מגושם מאוד. ואמנם **ככל שהאדם מוסיף ומתגשם, אינו יכול לשמוע ולראות ולשים לב, כי הקול נעשה יותר בהסתר** מאחר שהוא מוסיף להתגשם. אך סדר הבריאה עדיין קיים כי אין חדש תחת השמש, והיינו שאין הקב"ה משנה את סדר הבריאה. הדבר היחיד שהשתנה מששת ימי בראשית ועד היום הוא המדרגה של גילוי הסתר, פעם הוא יותר בגלוי ופעם הוא יותר בהסתר, יש תקופות שהוא יותר בגלוי ויש תקופות שהוא יותר בהסתר, אבל הסדר עצמו אינו משתנה לעולם, ומה שהיה בתקופה הראשונה כפי שמסופר בפרשת בראשית, ממשיך להיות עד היום.

יידע האדם, **שאם יוסיף לזכך את גופו ולו במעט לפי מדרגתו, יוסיף לשים לב לסדר הבריאה, שהרי הקב"ה ממשיך לדבר עם הנבראים כפי שדיבר עמהם בתחילה.**

הרואה סוטה בקלקולה

ועל כך יש כמה דיבורים מהבעש"ט הק'. הנה כולם מכירים את מה שפירש מאמר **חז"ל** (ברכות סג, א) "הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין", כי לכאורה

ונשמע היא זו שגרמה לכך. כשהאדם אומר: **אני רוצה לשמוע מה הקב"ה רוצה ממני, כי אני רוצה לדעת באמת במה איני נוהג כשורה ולהשתנות, גופו הולך ומזדכך**, וממילא הוא זוכה לשמוע ביתר בהירות את קול ה' המדבר אליו.

בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב

ונרחיב: **ההקדמה להבין מהו מהות היסורים היא לדעת שהקב"ה סידר מלכתחילה את הבריאה באופן שהוא רוצה לדבר לנבראים ולהחזירם אל הדרך הישרה כל פעם שהם תועים.** הנה כך שנינו **באבות** (פ"ו מ"ב): אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, היינו לבריות שאינן עוסקות בתורה ובתשובה שהיא חלק גדול בתורה, כי התורה מביאה את האדם אל הדרך הישרה.

וידוע מה ששאל **הבעש"ט הק'** זיע"א: אם אין אף אחד שומע את הבת קול, מה התועלת בה? והשיב **שהבת קול נוגעת לכל אחד בפנימיות נפשו ומעוררת בו הרהורי תשובה.** בכל יום יש ביכולת האדם להתעורר על-ידי בת קול זו, לקום ולומר: אין זה תכלית להמשיך לחיות כך, אני מוכרח להשתפר ולהתחיל לקיים את תפקידי ביתר שאת וביתר עוז. כשהאדם ישים לב, יראה שפעם ביום חולפת לו איזו מחשבה במוחו שעליו לחזור בתשובה, והרי מקורה של התעוררות זו באותה בת קול אשר הקב"ה מדבר בה עם האדם.

מדוע הייתי צריך לשמוע איך אשה מקללת את חברתה? ומדוע הייתי צריך לשמוע אותה נתקלת בלשונה ואומרת פעמיים "אן נעמען אן נעמען", **אין זה אלא שמן השמים השמיעוני** שלקבל מהרב אי אפשר רק על ידי שתי פעמים.

אכן כן, הצדיקים חיו באופן זה - הקב"ה רוצה לעזור לאדם ועוזר לו וזאת על ידי שהוא מדבר אליו בכל עת. סדר הוא מתחילת הבריאה אלא שהוא נעשה יותר בהסתר, וככל שהאדם מוסיף לזכך את עצמו, כך ההסתר פוחת והולך.

אם רואה אדם יסורים באים עליו

והנה **אחת מהדרכים שהקב"ה מדבר עם האדם, אשר בעצם מגלה את אהבתו וקרבתו יתברך, היא היסורים.** האדם ביקש לעשות משהו ולא עלה בידו כפי רצונו, או שנגרם לו נזק, או דברים אחרים שאירעו לו המוגדרים כיסורים, מה קרה? הלא הקב"ה משפיע חסדים בכל עת! בדיוק עכשיו לא קיבל? הוא תכנן להרוויח כסף ובסוף לא הרוויח מאומה. **הקב"ה דיבר אתך עכשיו!**

והיכן אומרים לנו **חז"ל** שהיסורים הם אחת מהדרכים שהקב"ה מדבר עם האדם? במאמרם הידוע: **אם רואה אדם יסורים באים עליו יפשפש במעשיו** (ברכות ה, א). והרי אחד מהפירושים הפשוטים ביותר, שלא בדרך דרש, הוא: הסתכל על חייך לראות מה הקב"ה רצה

קשה: אם ראה סוטה בקלקולה, הלא נתעורר ממילא ויודע כבר שצריך להיזהר מן הגשמיות, ומדוע הוא צריך אם כן להתנזר מן היין? אדרבא! זה שלא ראה, הוא זה שצריך לכאורה להתנזר מן היין. והשיב **הבעש"ט** הק': **כלל הוא בידו שכל מה שהאדם רואה או שומע הוא מפני שהקב"ה מדבר עמו להנחותו בדרך הישרה, ולכן מי שרואה סוטה בקלקולה, הוא זה שצריך להתנזר מן היין, כי אליו דיבר ה' ולא אל מי שלא ראה.**

מן השמים השמעת קולך

הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זיע"א כתב בכתב ידו: שמעתי מר' **אברהם שניאורסאן** שהרב בעל התניא בהיות בן י"ח כבר למד את כל התורה כולה ולא היה לו עוד מה ללמוד ולא הונח דעתו כי ידע כי ארוכה מארץ מידה, ולכן נמלך בדעתו לעשות לעצמו רב ונסע אז להרה"ק המגיד ממעזריטש, אך באותה נסיעה לא נתפעל ושב לביתו, ויהי היום ועמד בחלון ביתו ושמע שתי נשים רבות זו עם זו, והנה אחת אומרת לחברתה: עס זאל דיר אן נעמען, אן נעמען, א קדחת (שתידיבך בך, שתידיבך בך מחלת הקדחת). אז אמר הרב בעל התניא: שמע מינה שלקבל מהרב אי אפשר רק על ידי שתי פעמים. נסע שוב אל המגיד ואז נעשה חסיד. כך הוא בלשונו של הרה"ק מטשארטקוב זיע"א.

הוי אומר: בעל התניא אמר לעצמו:

א. מהעיר קישינוב, בן הרה"ק רבי ישראל נח מחב"ד - ניעז'ן בנו ותלמידו של ה'צמח צדק' זיע"א מליובאוויטש. חותנו של הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זיע"ע.

מרגיש אפילו משהו של קירבת אלוקים. ושמחה, כי אין שמחה כהתרת הספיקות, והרי עכשיו האדם מרגיש שהוא זוכה לבהירות, הוא תעה בדרך ועכשיו הקב"ה החזירו לדרך הישרה. הוא נהנה לגלות שעכשיו הוא מבין שמה שעשה עד עכשיו לא היה נכון, ומעתה רק יצטרך ללמוד כדי להבין למה לא היה נכון.

נמצאת אומר **ההלבוש של היסורים מביא את האדם לידי צער וכעס**, ואילו **הנשמה מביאתו לידי תענוג ושמחה ושלמות הנפש**. וכעת העבודה המוטלת על האדם היא לדבק את עצמו לחלק הנשמה של היסורים ואז ירגיש ממילא תענוג ושמחה.

והתענג על ה'

והנה לפעמים צריך להיות בעל מדרגה גדול בשביל כך, אבל פעמים רבות שאין צריך להיות בעל מדרגה גדול כדי לעבוד עבודה זו. ולמשל, אם יהיה האדם מלא מכאובים מכף רגל ועד ראש, אזי מובן שעליו להיות במדרגה גדולה כדי שיוכל לומר: איני מרגיש שום צער, כי אם תענוג ושמחה. ואמנם ראוי שנדע שעדיין מתהלכים אתנו בדורנו אנו אנשים רבים שהגיעו למדרגה זו, ואע"פ שיש להם מכאובים רבים, לגודל קירבת האלוקים שלהם, אינם מרגישים צער כי אם תענוג ושמחה. מחוייבים אנו לידע שיש אנשים כאלה בדורנו.

אך יחד עם כן פעמים רבות יש שאין צורך להיות בעל מדרגה גדול כדי להרגיש תענוג ושמחה במקום צער וכעס. משהו נשבר אצלך בבית, מה כבר קרה?

כאן ממך. **הקב"ה דיבר אתך**, אלא שבהיות שאינו יכול לדבר אתך בגלוי מחמת התגשמותך, הוא מדבר אתך באופן של צמצום השפע. **התיישב ותנסה להבין מה מסתבר שהקב"ה אמר לך עכשיו**. הרי אנו מאמינים באמונה שלימה שהקב"ה עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. אין מקרה בעולם. מדוע קרה לי עכשיו דבר זה? למה קיבלתי מכה? למה נחלתי בזיונות? אין זה אלא שהקב"ה דיבר עמדי.

וכן פירש **רש"י** "יפשפש במעשיו" **שיבדוק מה מסתבר ביותר** שהיתה כוונת הקב"ה בזה, ובראש **יוסף** לבעל **הפרי מגדים** כתב שהוא **באופן של מידה כנגד מידה**, כי בדרך כלל מביא הקב"ה את היסורים באופן של מידה כנגד מידה כדי שהאדם יוכל לשים לב ולהבין מה עליו לתקן, והוא מרחמנותו הגדולה של הקב"ה כדי להקל על האדם את המלאכה.

נשמת היסורים מביאה שמחה

אמור מעתה: כשיסורים פוקדים את האדם, יש בכך שני חלקים, חלק הלבוש וחלק הנשמה. הלבוש הוא מה שהאדם רואה שאירע לו. הוא קנה כלי חדש, הכלי נפל עוד לפני שהשתמש בו ונשבר, וכן הלאה. הנשמה היא שהקב"ה דיבר עמו עכשיו. **וכשהאדם מתבונן בחלק הנשמה, זה מעורר בלבו הרגשת קירבה עצומה, וממילא הוא מתמלא תענוג ושמחה**. תענוג, כי אם כשהאדם מרגיש קירבה עם בשר ודם הוא מרגיש תענוג, כל שכן וק"ו בן בנו של ק"ו כשהוא

דיבר עמו. והאמת שבענין המתנות יותר קל לבני אדם להסתכל על הדבר באופן זה, **כי מי שהתפלל והקב"ה שלח לו ישועה, יודע היטב שהקב"ה דיבר עמו.** ברם אפילו אותם אנשים שמבינים זאת שהקב"ה מדבר אתם כשנותן להם מתנה, בדרך כלל מתחברים ללבוש ולא לנשמה, ולכן כשפוקדים אותם יסורים אינם מצליחים להתייחס אליהם באופן זה. ונסביר: האדם רואה שהקב"ה חנן אותו בכסף רב, מה הוא עושה? הוא עומד ומודה להשי"ת על כך בפה מלא, אך ככל שהימים עוברים ראשו נעשה עסוק אך ורק במתנה עצמה, מה קיבלתי? כסף. ולמען האמת, **עליו להיות עסוק רק בדיבור של הקב"ה עמו ולא בכסף, מה הקב"ה רוצה ממני? הלא הוא בוודאי רוצה ממני איזו עבודה! הרגשתו צריכה להיות כאילו הקב"ה דיבר עמו וממתין לתשובה ממנו.** הוא מנסה, אולי הוא רוצה ממני ליתן צדקה? ואז הוא אומר לעצמו: לא, לא נראה לי. לא יתכן שכל מה שהוא רוצה ממני הוא רק ליתן צדקה ושאוכל להישאר כפי שהייתי עד כה. כפי הנראה הוא רוצה ממני גם שאתחיל להתפלל יותר טוב. ואז הוא מרגיש: אה! זה יותר טוב כבר, זה כבר יותר אמיתי.

כשהאדם יתרגל להתייחס כך למתנות שהקב"ה נותן לו, גם כשיפקדוהו יסורים יאמר: הלא הקב"ה מדבר אתי עכשיו! היסורים והמתנות הם אותו דבר ממש, כי על ידי שניהם הקב"ה מדבר אתי. זה אמנם מדרגה, אבל כל אחד יכול להגיע לכך לפי ערך.

כמה זה עלה לך? אפשר לחשוב! הוא ברוגז, הלכתי, קניתי, עמלתי קשה. אף על פי כן, **אם תפעיל את כח הרעת שלך** (כפי שדובר בשיעורים הקודמים) **ותתבונן בנשמת הדבר תוך כדי תפילה והכנעה, תבין למה הקב"ה עשה לך כך, ואז תראה בחוש שהקב"ה דיבר עמך, ואז תתפעל ותתרגש:** איני יכול להאמין, **הקב"ה אוהב אותי כל-כך ומראה לי את הדרך הנכונה!**

כשהאדם קולט דבר זה, הוא מתמלא שמחה ותענוג, וממילא **אינו זקוק לעבודה גדולה של קבלת יסורים באהבה,** שהרי הוא מתייחס אל היסורים בדרך הנכונה בהבינו מה מהותם, והיסורים רק מגבירים את שמחתו יותר ויותר. הלא דבר הוא שאנשים בני דורנו הרגילו את עצמם לחשוב כך שוב ושוב, עד שנעשה אצלם הדבר טבעי. ואז יכול האדם לעלות למדרגה יותר גבוהה, עד שגם היסורים הקשים ביותר לא יצערוהו אלא יגרמו לו תענוג ושמחה. **על האדם לנסות לתמוס בנשמה, עכשיו הקב"ה מדבר עמדי, הבה ואתבונן מה הוא רוצה לומר לי.** פעמים הרבה יוכל האדם לראות מיד מה הקב"ה מתכוון לומר לו, כל שהוא בר הכי ורוצה לשוב אל ה' בכל לבו.

מנשמת המתנות אל נשמת היסורים

הנה בפרשת ויצא יש גילוי נפלא בענין זה, אך כהקדמה לזה עלינו להבין שדבר זה שאמרנו נוגע **לא רק לענין היסורים הפוקדים את האדם אלא גם לענין המתנות שהאדם מקבל מהקב"ה, כי אף בהם צריך האדם להבין שהקב"ה**

לקירבת אלוקים שהיתה לו באותה תקופה ששכב כאבן שאין לו הופכין. הוא כבר רואה עכשיו שאין לו כבר אותה קירבת אלוקים שהיתה לו אז...

התבטאויות מעין זו נשמעות גם מפי אחרים שעברו צרות קשות, וכגון אנשים שצללו בים של חובות, והרי חוץ מעצם החובות, היו להם בושות ובזיונות בלי סוף. לכל הגיסים היה חייב כסף ולא היה לו דרך איך לפרוע להם. כולם היו ברוגז עליו ולא היה לו עם מי לדבר. בודד בעולם היה. כי אבי ואמי עזבוני, ואז וה' יאספני. הקב"ה עזר להם, כי הבוטח בה' חסד יסובבנו, ונחלצו מצרתם, ועכשיו הם מתגעגעים לאותה קירבת אלוקים שהיתה להם אז. הם מתפללים שיזכו שוב לאותה קירבה.

מן המצר קראתי י-ה

בשיעור ה' מסדרת השיעורים על אמונה ובטחון, הזכרנו המעשה היהודי יליד פולין שהוצרך למסור לנאצים ימ"ש את כל מה שהיה לו, את כספו, את בניו ואת אשתו, ואפילו את בגדיו, ואז כשעמד ערום כיום היוולדו, דיבר עם הקב"ה, ולאחר מכן ניצל ועלה לארץ ישראל והקים משפחה חדשה והצליח בכל הענינים, וכל ימיו היה אומר: **אני מתגעגע לאותו תענוג שהרגשתי כשעמדתי אז לבדי ודיברתי עם הקב"ה.** מאז לא זכיתי שוב לאותו תענוג.

כאמור, התבטאויות אלו נשמעות מפי רבים שהיו בצרה כל אחד לפי מדרגתו. והנה אנשים שואלים: האם אני מוכרח לעבור צרות קשות מעין אלו כדי

מי לימדנו דבר זה? לאה אמנו. ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן. למה נתנה לו שם זה? כי אמרה כי ראה ה' בעניי כי עתה יאהבני אישי. ותהר עוד ותלד בן ותאמר כי שמע ה' כי שנואה אנכי ויתן לי גם את זה, ותהר עוד ותלד בן, ותאמר עתה הפעם ילוח אישי אלי וגו'. איזה פלא! לאה היתה עקרה וזכתה לבנים רק מחמת צרתה, מפני שלא קיבלה מיעקב אותה מידה של אהבה שקיבלה רחל, כמבואר בפסוקים וברש"י ואוה"ח הק', **והיכן נתונים מעייניה? בדיבורו של הקב"ה עמה.** היא ראתה בכל בן שנולד לה, איך הקב"ה מדבר עמה. מה קרה כשנולד לי הבן הראשון? כי ראה ה' בעניי. זה מה שקרה. ולכן אקרא את שם בני ראובן, כי זהו האמת. זה מה שקרה. הילד שנולד הוא רק לבוש. וכן היא ממשיכה אצל כל אחד מהילדים שנולד לה, בכל אחד ניסתה להבין: מה עכשיו הקב"ה רוצה ממני. הפעם אודה את ה' עם כל הפירושים המובאים על זה בספרי הצדיקים. זוהי מציאות לידת הבן. הקב"ה דיבר עמי עכשיו ולאור זאת אקרא את שם הילד.

קראתי שמך ה' מבור תחתיות

וכאמור, מי שמרגיל את עצמו בכך, יתייחס כך גם אל היסורים הפוקדים אותו, וממילא יהיה מלא תענוג ושמחה. הנה כעת שמעתי על אחד מהניזוקים במפולת של ה'פארענטשעס' בערב שבועות אשר נשברו כל עצמותיו ועבר תהליך ארוך של שיקום, שהגם שעדיין לא חזר לאיתנו לגמרי (ירפאהו ה' במהרה רפואה שלמה), הוא אומר **שהוא מתגעגע**

הנה מי שנודע לו שחבירו נפגע ממנו, אם בר דעת הוא ויש לו קצת הכנעה, אע"פ שהוא יודע בבירור שלא נתכוון כלל לפגוע בו, מהלך מחשבתו הוא שעליו לבקש ממנו מחילה, כי סוף כל סוף הוא נפגע ממנו ושמא צריך היה מתחילה להיזהר יותר בדיבורו. וכעין זה מי שיש לו רב שהוא נותן בו אמון, ויום אחד רבו אומר לו שהוא רוצה להוכיחו על משהו, אם יש לו קצת הכנעה, יאמר בלבו: אני מאמין שהצדק עם רבי שיש משהו שאיני נוהג כשורה, שהרי הוא מכיר אותי היטב ובוודאי הוא מתכוון אך ורק לטובתי, הבה ואשמע מהו אותו דבר שעלי לתקן.

כמו כן מי שרואה יסורים באים אליו, אם יש לו הכנעה, הרי הוא אומר: אני יודע שהקב"ה אוהב אותי עד מאוד ומתכוון רק לטובתי ובוודאי הוא מבקש להוכיחני על משהו שאינו נוהג כשורה, ואם כן אטה אוזן ואנסה לשמוע מה הוא אותו דבר ואתקנו.

דיבור המוטל בספק

וכאן אנו מגיעים לחלק מהמציאות המעשית של הרואה יסורים באים עליו יפשפש במעשיו. הנה מאחר שהדיבור של הקב"ה עם האדם בימינו הוא בהסתר, יש פעמים הרבה שאין האדם רואה מיד מה הקב"ה מתכוון בזה. יש לו צד, אבל קשה לו, כי הוא מסתפק - באמת זו עוולה? לא נראה לי שזו עוולה. אכן **מי שיש לו הכנעה, אע"פ שיש לו רק צד, הוא מתקן, שהרי יתכן שלזה התכוון הקב"ה.**

להרגיש קירבה כזו? והתשובה היא שלא, אלא כל שתשכיל להתחבר אל נשמת היסורים במקום להתחבר ללבוש, תרגיש קירבה גדולה. לכל יסורים באשר הם יש גם נשמה וגם לבוש. אנו באופן טבעי מתחברים ללבוש ולא לנשמה, כי את הלבוש אנו פוגשים ראשונה ואותו אנו רואים בעינינו. פלוני הזיק אותי. היזק של כמה אלפי דולר. איזו חוצפה! הלבוש הוא לבוש של צער, אבל **אם תבין שהקב"ה עכשיו דיבר אתך ותתבונן בזה ותתחבר לאותו חלק, לא רק שתחזק לבך ותוסר צערך, אלא אף תתמלא שמחה ותענוג.**

ותן בלבי אמונה הכנעה וענוה

אולם **התנאי להתחברות לחלק הנשמה שביסורים הוא הכנעה.** זוהי המידה שעל האדם לפתח כדי שיוכל להתחבר לנשמת היסורים. מי שאין לו הכנעה, לעולם לא יוכל להתחבר לנשמת היסורים, כי אם תאמר לו שהקב"ה דיבר עמו והראה לו שעליו לתקן ענין פלוני, יאמר: מה פתאום? הדבר מותר! קיבלתי היתר מרב. כשהאדם הולך במהלך שהצדק אתו, אין הוא משאיר את עיניו ואזניו פתוחות (ובעיקר הלב) לשמוע את דבר ה'.

הראיה הגדולה ביותר לזה היא מ'פסקה זוהמתן' במעמד הר סיני כפי שהביא האלשיך הק'. מתי פסקה זוהמתן והוכנו לשמוע את ה' מדבר אתם פנים אל פנים? כשאמרו נעשה ונשמע. **נעשה ונשמע פירושו שאני מבטל את עצמי לגמרי להקב"ה, וככל אשר יאמר לי, אעשה.**

להיות כך, אבל אם יש לך הכנעה, אתה אומר לעצמך: הלא יתכן שהקב"ה התכוון לדבר אתי ולהוכיח אותי על דבר מסוים שלא נהגתי בו כשורה, ואם הקב"ה מדבר אלי, הוא צודק ואני איני צודק, ואם חז"ל אמרו יפשפש במעשיו, עלי לפשפש במעשי, לכן אני חוזר בתשובה. אולי תפילתי צריכה חיזוק, אולי אני צריך להשתפר בענינים שבין אדם לחבירו, וכן הלאה.

וכל כמה שיוסיף האדם להתנהג כך, כן יוסיף לשמוע את קול ה', כי מה שמפריע לנו לשמוע אותו הוא החומר שלנו, הגאווה והאנוכיות שמפריד אותנו, ולכן כשיתחיל האדם לחפש מה הוא צריך לתקן לאור מה שקרה לו ואפילו על צד הספק, יקרו לו שני דברים: א. הוא יתחיל לשים לב ליותר דברים שבהם הקב"ה מדבר אליו. ב. הקב"ה יתחיל לדבר אליו יותר בגלוי.

הנה חז"ל אמרו שמשה רבינו ראה את השכינה באספקלריא המאירה, ופירשו הספרים שמשה היה גדול בעונה כל-כך, עד שלא ראה את עצמו כלל, כמו שנאמר (בהעלתך יב, ג) והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה, ולכן זכה שדיבר עמו ה' פנים אל פנים. ומזה צריך האדם ללמוד לפי מדרגתו, להסכים לחיות כך - הקב"ה מאמין בך וסבור שכאדם פשוט אתה יכול להיות אחד שמהרהר בתשובה בכל עת, ותתחיל לתקן מעשיך לאור הדברים המתרחשים ובאים עליך, ואז תראה איך הקב"ה מדבר אתך יותר ויותר בגלוי, וממילא תזכה לשמחה ותענוג עד אין שיעור.

מי שרוצה להצליח להבין את שפת הקב"ה, מוכרח להרגיל את עצמו במהלך מחשבה זה. אני רוצה לשמוע מה הקב"ה מדבר אלי. אתה יודע מה? אני קם בבוקר ואני מוכן לשנות הכל כפי רצון ה'. האדם הרוויח סכום כסף, וכיון שעברו שבועיים ימים, נפלה עליו הוצאה בלתי צפויה על אותו סכום ממש. עכשיו יש לו שני צדדים, צד אחד יש לו שהקב"ה הקדים לו רפואה למכה, ונתן לו סכום זה תחילה כדי שיהיה לו בשביל ההוצאה, והצד השני, שכאשר הרוויח את הכסף, עשה ריבוי השתדלות ולכן הוא נפסד ממנו. הוא יושב ומהרהר: זה נקרא ריבוי השתדלות? מה כבר עשיתי? הן הן, הרי הקב"ה דיבר עמי. כן, אני מקבל את הצד השני, שהיה כאן ריבוי השתדלות. איי, אולי לא? בסדר! באמת יתכן שלא, אבל אני נכנע ואם אני רוצה לזכות שהקב"ה ימשיך לדבר אתי, אני צריך להבין רמזים. אבוא לחזור בתשובה על ריבוי ההשתדלות. אדבר עם הקב"ה ואומר לו: חטאתי, לא הייתי צריך להתקשר שוב ושוב. לא! הקב"ה סבור שאני במדרגה יותר גבוהה, ושאיני צריך לעשותה השתדלויות כאלה.

קולי שמעת אל תעלם אזנך

על האדם להתרגל לעשות כן תמיד, כל אימת שיקרה משהו, יעצור לפשפש במעשיו, ובשום פנים ואופן לא יתעלם. האדם אומר: לא, אולי זה קרה לי בגלל גלגול קודם? אולי זה קרה לי בגלל שהקב"ה רוצה אח"כ ליתן לי איזו מתנה טובה? כן, אין הכי נמי, זה באמת יכול

נמצא בישיבתו של הקב"ה. רבים נמצאים בישיבה, אחד מצליח יותר, אחד מצליח פחות, אבל **מי שאין לו הכנעה ואינו מבין כלל שהקב"ה מדבר עמו, הרי הוא נמצא מחוץ לכותלי הישיבה**. מפחיד מאוד לראות את עצמנו באופן זה, אבל באופן זה צריך האדם לראות את עצמו.

וכשהאדם יראה את עצמו כך, ייחסכו ממנו שקים מלאים של יסורים מכמה אנפין. א. **היסורים שפוקדים אותו לא יצערו אותו כל-כך**, כי הגם שהלבוש יכאיבנו, **יהיה לו במה להתחזק - הלא הקב"ה דיבר אתי עכשיו!** וזה ימלא אותו שמחה ותענוג. ב. **כשהאדם ישמע לקול ה' המדבר אליו, יתקן את מעשיו, וכשיתקן את מעשיו, ממילא לא יודקק ליסורים קשים מאלה**, והרי זהו מה שאמרו חז"ל גבי נגעים, שבתחילה הקב"ה מביא נגע על הבית, וכשאיך האדם מבין, הוא מביא נגע על בגדו, וכשעדיין אינו מבין הוא מביא לו על ראשו ואח"כ על גופו, כי הקב"ה מדבר עם האדם, וכשאינו מבין, הוא צריך לדבר אתו ברמז יותר מובהק, וכשעדיין אינו מבין הוא צריך להביא לו רמז עוד יותר מובהק, עד שבסוף האדם מקבל פצצות ח"ו. ונמצא שמי שמבין מיד ומתקן, אינו זקוק לפצצות.

והלא זהו היסוד שהביא בעל ה'תולדות' זיע"א על מה שאמרו חז"ל עד היכן תכלית יסורים ואמרו שאפילו הכניס את ידו להוציא שלוש מטבעות ויצאו רק שתיים, נחשב לו הדבר כיסורים, שזו כוונתם ז"ל להודיענו **שאם ישם האדם לבו לדברים הקטנים שקורים לו**

נמצאנו אומרים שהיסורים במהותם הם חסד גדול, כי על ידם הקב"ה מדבר עם בני האדם, ואע"פ שיש עוד חשבונות בענין היסורים, דבר זה נשאר לעולם אמת.

צרת הדור - גבהות

בספה"ק **"יושר דברי אמת"** כתב: אף על פי שיש לדבר מכל תאוה וחמדה ומדה רעה, אבל **עיקר מה שצריך לדבר תמיד ולחשוב ולפחד ממנו מי שרוצה לעבוד השי"ת, באמת הוא הגבהות**.

אכן בימינו בני אדם שנכשלים סבורים שהבעיה שלהם היא התאוה, ואינם קולטים שיש להם בעיה עמוקה יותר והיא הגבהות, כי **הגבהות מנתקת אותם מהקב"ה וכיון שהם מנותקים ממנו אינם שומעים את דברו, וממילא הם באים לכל מיני תאוות וחמדות**.

אין אני והוא יכולין לדור בכפיפה אחת

וזהו העומק במה שאמרו שהקב"ה אומר על המתגאה **"אין אני והוא יכולין לדור בכפיפה אחת"** (סוטה ה, א), וכן הוא בספר **"צפנת פענח"** להרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זיע"א (פרשת וישלח): שאלו תלמידים מן החכם איך ינצלו מן החטא, והשיב: **אם ינצלו מן החטא אז יילכדו בגסות הרוח הקשה מן החטא**, וביאר מורי [הבעש"ט] מופת מובהק שהגאווה קשה מן החטא, כי בכל הטומאות כתיב השוכן אתם בכל טומאותם, מה שאין כן על גסות הרוח אין אני והוא יכולין לדור. וכלפי סוגיא דידן ביאור הדבר, כי אם אין הקב"ה מדבר עם האדם, אין האדם

לאור דברו. כל פעם שהאדם רואה שמשהו אין עולה בידו כפי רצונו, עליו לחפש במה הוא יכול להשתפר. במה אני יכול להשתפר, מה אני יכול לתקן, איך אני יכול לחזק את קירבתי אל ה'. לעומת כן, אם האדם אומר הבה ואחפש עצה מתחת לאדמה איך לשפר את מצבי, הכנעה היא בוודאי לא, ואם אינה הכנעה, אינה קירבת אלוקים, ואם אינה קירבת אלוקים, אזי אחד מהשנים, או שהוא חי בעולם הדמיון, או הרבה יותר גרוע, הוא לוקח שפע מהסטרא אחרא ומגרשים אותו לגמרי ועבירה גוררת עבירה.

אכן מי שהולך בדרך שסלל הקב"ה מאז בריאת העולם היא דרך התורה, הוא מכניע את עצמו ומבין שהקב"ה מדבר עמו, ואינו מחפש לדבר אל אחרים כי אם אל הקב"ה, זוכה לחיים נעימים ומתוקים. ולכן נאמר (תהילים לב, י) הבוטח בה' חסד יסובבנו. כל הרועים את עצמם בשדות זרים ומדברים מספורי הצלחה ממקורות אחרים, אינם זוכים לחסד יסובבנו. הסיפורים שלהם הם נקודתיים בלבד. הם מצאו כאן הצלחה מקומית, כאן הצלחה מקומית. אבל אם נלך לראות איך חייהם נראים, אוהו! איזה צער יגון ואנחה יש להם בכל שאר תחומי חייהם. הלא פשוט הוא, כי לא יתכן אחרת, שהרי אין להם הכנעה להקב"ה. אך הבוטח בה', חסד יסובבנו. החסד יעטוף אותו מכל עבר. לכו וראו כמה סיעתא דשמיא, כמה חיות, כמה ברכה, כמה שמחה ותענוג עוטפים אותם, כי כשהאדם מתקרב אל הקב"ה, השמחה והתענוג ממלאים אותו. מציאות היא!

ויפשפש במעשיו, לא יודקק ליסורים קשים מאלה.

עקשן ורע לו

אך כאמור, בשביל זה זקוק האדם להכנעה. הוא צריך להיות מוכן לקום ולומר על שיטה שדגל בה עשרים שנה: טעיתי! וכמו כן בכל התנהגות שאינה ראויה, הוא צריך להיות מוכן לקום ולומר: טעיתי! הדבר מצריך יגיעה, אך המתיקות שבאה בעקבתו הוא פי אלף מכפי שהאדם נאחז בקרנות עקשנותו, כי העקשן נתקל בקיר ללא הרף ויוצא ניוזק.

זה מזכיר את המעשה באחד שהתלונן שכל פעם שהוא שותה קפה דוקר לו בעינו. ביקש ממנו חבריו שיראה לו איך הוא שותה קפה, וכשאראה לו, ראה שהוא משאיר את הכפית בתוך הכוס, וכשהוא שותה ראש הכפית נכנס לו בעינו. אומר לו חבריו: תוציא את הכפית מן הכוס ולא ידקר לך, אך הוא מתעקש, אין הוא רוצה להוציא את הכפית. הוא מתעקש וסובל.

אל תתעקש! שנה את מה שאתה צריך לשנות ואז תראה איך חייך הולכים ומתמתקים. בכל תחום צריך להיות מוכן לעזוב את ההתנהגויות הישנות. יתפלל לשם כך שוב ושוב "נחני ה' בדרך אמת". ואפילו בדברים שכל סביבתו דוגל בהם. עבודה גדולה היא.

הקב"ה סידר את העולם באופן זה מאז בריאתו, שהוא מדבר עם האדם והאדם צריך להיכנע אליו ולתקן את מעשיו

שיכניע את עצמו ויטה אוזן לשמוע
דבר ה', וכשיעשה כן, יזכה לחסד
יסובבנו, והרי אין דבר יותר נעים
ומתוק מאשר לחיות בקירבת אלוקים.

צאו וראו אצל כל אותם בעלי יסורים
שמדבקים את עצמם בהקב"ה על ידי
יסוריהם. הוא מה שאמרו חז"ל הרואה
יסורים באים עליו יפשפש במעשיו, היינו

יום שני פרשת וישלח - י"א כסלו תשפ"ב

מידת ההוד - להאיר את החשכה

להודות ולהלל, ניתקן ח' ימים כי הוד מידה הח' מעילא לתתא, על כן החשמונאים בתפילתם הזכירו את שמואל מי שענה לשמואל במצפה וכו'.¹

סיכום הדברים הכתובים כאן: אחת מהמידות שעל ידה הקב"ה משפיע לזה העולם היא מידת ההוד, ומהי השפעת מידה זו? השפעתה היא נבואה, כי הנביאים יונקים את נבואתם משתי המידות נצח והוד. יעקב אבינו נלחם עם שרו של עשו על מידת ההוד וניצח אותו, אך שרו של עשו עשה בה פגם וזה גרם לכך שבאלף החמישי תיפסק הנבואה, אך לאחר מכן באו הצדיקים ותיקנוהו, בתחילה שמואל תיקנו ולאחר מכן החשמונאים על ידי מסירות נפשם, ועל ידי התיקון חזר במעט כח הנבואה לזה העולם.

מידת ההוד קיימת בעולם

הבה ונלמד במה שנוגע לענין העבודה להלכה למעשה. הנה בשיעור הקודם ביארנו בארוכה שהקב"ה **סידר את העולם באופן שהוא מדבר עם האדם,** ויאמר ה' וידבר ה', ומה שגרם לכך שלא נשמע את קולו הוא החטאים, **חטאו של אדם הראשון ולאחר מכן שאר חטאי**

ויאבק איש עמו עד עלות השחר

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר, וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו. מבואר שהגם שיעקב ניצח את שרו של עשו, מכל מקום הצליח שרו של עשו לפגוע בכף ירכו. ואיתא ב'**בני יששכר'** (מאמרי כסלו-טבת מאמר ד): ידוע על פי דברי מרן **האריז"ל** (עץ חיים שער ל"ה פ"ה) הנה **הס"מ בהאבקו עם יעקב ותקע כף ירך יעקב אזי נפגם מדת הוד** (כי שתי הרגלים הם כנגד נצח והוד), והנה נצח והוד מהם יניקת הנביאים (זוה"ק ח"ג ס"ח ע"א, תיקו"ז י"א ע"ב), על כן נפסקה הנבואה לגמרי בהאלף החמישי שהיא נגד הוד (כי הוד היא המידה החמישית).

וממשיך ה'בני יששכר': והנה הנצח לא נפגם (רק בהדי הוצא לקי כרבא) וגם נצח ישראל לא ישקר (ש"א טו, כט), וזה אמר שמואל הנביא, והנה ההוד אע"פ שנפגם, בהכרח היה איזה תיקון על ידי שמואל כי אמרו **רז"ל** (ברכות לא, ב) ודרשוה מהפסוק (תהלים צט, ו) ששקול היה שמואל כמשה ואהרן, היינו שהיתה נבואתו מן נצח והוד אשר בהם חתומים משה ואהרן, והנה המה **החשמונאים באו לתקן את ההוד** (פע"ח שער חנוכה פ"ד), על כן ניתנו הימים האלה

ב. כן מביא ה'בני יששכר' בתחילת דבריו בשם רבותינו במדרשים. ראה 'מגילת אנטיוכוס' פרק מט. ו'מגלה עמוקות' אופן סו.

ידי ההודיה תיקנו את מידת ההוד מאחר ששתיהן מאותו שורש. ומבואר שכל אדם באשר הוא **על ידי שיתן הודיה להשי"ת, יוכל להתחבר למידת ההוד ולהרגיש כבן בית אצל הרבוננו של עולם**. מי שזוכה להרגיש מהתיקון של מידת ההוד, יכול להרגיש כבן בית אצל הרבוננו של עולם, הקב"ה מדבר אליו והוא מדבר אל הקב"ה.

ואכן אין קשה כל-כך להבין השייכות בין הודיה למידת ההוד, **כי מי שמודה להקב"ה על כל דבר שיש לו, ממילא הוא נעשה כבן בית אצל הרבוננו של עולם**, וכיון שהוא מתקרב אל הקב"ה מהכיוון שלו, **הקב"ה מתקרב אליו מהכיוון שלו**. הקב"ה מדבר עם האדם כשהוא רואה שהאדם חוזר ומדבר אליו. הקב"ה עשה משהו ועכשיו הוא מחכה שהאדם יודה לו, וכיון שהאדם מודה לו, הוא ממשיך לדבר אליו, ונוצר ביניהם שפה משותפת.

צמצום אורו של הקב"ה

ונבאר יותר: הנה הקב"ה מצמצם את עצמו כדי שיוכל להביא את אורו למקומות החשוכים ביותר ולאנשים הנמצאים בתחתית המדרגה, וזה מגבורתו של הקב"ה. דבר פלא הוא. מאחר שהקב"ה הוא ללא גבול, גם מי שנמצא בתחתית המדרגה, גם הוא מקבל את אורו של הקב"ה.

יסוד גדול הוא ביהדות, יסוד שנוגע לענין התפילה, לענין האמונה והבטחון, לענין התשובה. ממש יסודות הדת. תמיד, היכן שנסתובב, נגיע ליסוד זה.

האדם, אשר יצרו מסך הברזל וגרמו שלא יוכל האדם לשמוע את קול ה', וזו צרה גדולה היא, כי כך האדם תועה בדרך ועושה דברים שאינם ראויים מפני שאינו שומע את קול ה', ובר מן דין, הלא הוא שוכח שהקב"ה נמצא אתו וקרוב אליו עד מאוד, והרי הוא חי בחוסר אמונה, ואילו היה שומע את קול ה' לא היה מגיע לידי כך.

אולם מדברי האריז"ל וה'בני יששכר' שמענו שהנבואה אשר מהותה **שמיעת קול ה', היא מידה הקיימת בעולם**, וכפי שמידת החסד קיימת בעולם שהרי כל אחד רואה את החסדים של הקב"ה ואיך בני אדם גומלים חסדים ומתדבקים במידת החסד, וכל אחד מבין שהיא הנהגה שהקב"ה מנהג בה את העולם עד עצם היום הזה, וכפי שמידת הגבורה קיימת בעולם וכל אחד רואה הן גבורה שבאה לעולם והן גבורת אנשים איזהו גיבור הכובש את יצרו ושאר גבורות של בני אדם, כמו כן קיימת בעולם מידת ההוד, וככל שנבין יותר מציאותה של מידה זו, נוכל לקבל תפיסה מסוימת בכך שהנהגה זו מביאה כוח של נבואה, וממילא נוכל להיתפס קצת לסוד זה שעל ידו יכול האדם להתחבר לדיבורו של הקב"ה אל הנברא.

להרגיש כבן בית אצל הרבוננו של עולם

והנה על האופן הפשוט ביותר, והוא מתבאר מדברי ה'בני יששכר' ושאר הספרים, הפירוש הוא שהחשמונאים מסרו את נפשם להשי"ת ועשו יו"ט להודות ולהלל, הודיה מלשון הוד, ועל

אם יהיה נדחך בקצה השמים

כמה דוגמאות לדבר: בענין **התשובה**. הלא אחד מהיסודות הוא שהאדם אע"פ שנפל לבירא עמיקתא ועבר עבירות חמורות ביותר, ואף הוא עצמו יודע שציער את השכינה ושהוא רחוק עד מאוד, מכל מקום יכול הוא לחזור בתשובה, וכפי שדיברה תורה (נצבים ל, ד): אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלוקיך ומשם יקחך. ומה הפשט בזה? הפשט הוא שאורו של הקב"ה מגיע עד לשם. מתחילת הבריאה סידר הקב"ה את העולם באופן זה שאורו יתברך יגיע למקומות הנמוכים ביותר, ואפילו אל הרשע הגדול ביותר מגיע אורו של הקב"ה.

והרי הבטחה יש, כפי שכתב **הרמב"ם** (תשובה ז, ה), שכל הנשמות יחזרו אל השורש. ולכן תשובה קדמה לעולם, כי עוד קודם הבריאה קבע הקב"ה שהעולם שיברא יהיה באופן שלא יתכן בעולם שיתרחק האדם כל-כך עד שלא יוכל לבוא לידי תיקון. ולמה עשה ה' ככה? כי בלי זה, היה יוצא שכוח רחמנותו של הקב"ה מוגבלת ח"ו שהרי היא יכולה להגיע עד לגבול מסוים בלבד. ומאחר שחסדיו של הקב"ה הם בלי גבול, לכן מגיע לכל מקום לכל אדם בכל מצב. אורו של הקב"ה מסודר באופן שיכול להצטמצם ולהגיע למקומות המרוחקים והנמוכים ביותר.

פנה אל תפילת הערער

ובענין התפילה. **כל אדם יכול להתפלל**. וכמו שכתוב **בתהלים** (קב, יח)

"פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם", ופירשו בזה ערער מלשון רע רע, דהיינו **אפילו מי ששקוע בעומק הרע, כל שיתפלל בשברון לב, הקב"ה יקבל את תפילתו**, כמו שכתוב (שם קמה, יח) "קרוב ה' לכל קוראיו", ואדרבא, אם האדם מרגיש את מצבו, הרי הוא בבחינת עני, ואם כן תפילתו מועילה יותר מכל תפילה אחרת, כי היא בבחינת תפילה לעני כי יעטוף, וזאת למרות שהוא במצוקה רוחנית.

וכן היה אצל מנשה, כמו שאמרו **חז"ל** שהיה חוטא ומחטיא את הרבים ופנה אל כל העבודות זרות שבעולם, ולאחר שפנה אליהם, פנה אל הקב"ה והתפלל אליו, והקב"ה שמע לתפילתו והצילו. זהו היסוד **שאורו של הקב"ה מגיע למקומות הנמוכים והחשוכים ביותר הן בנפש, הן במקום והן בזמן**.

והנה מקום היה לטעון שאין זה מפני שאורו של הקב"ה מגיע למקומות המרוחקים ביותר, אלא מפני שהעושה תשובה או מתפלל אל הקב"ה מתרומם. אך האמת שאינו כן, כי סוף כל סוף אם יש עצה לאדם זה, סימן הוא שאורו של הקב"ה מגיע למקומות המרוחקים ביותר, מה גם **שעצם זה שנתעורר ממקומו השפל לשוב בתשובה ולהתפלל, לא יתכן מבלי שיאיר תחילה אורו של הקב"ה את נפשו**.

ההגדרה הנכונה היא שהרשע הגמור, הנמצא במקום השפל ביותר, אינו צריך להתרומם כלל כדי לשוב אל ה', הוא צריך רק להסתובב לצד אחר, וכיון שהוא מסתובב, אורו של הקב"ה מגיע עד אליו

הנה לשכני היתה דירה קטנה וכיון שהתרחבה משפחתו ב"ה, התחיל לחפש דירה גדולה לשכור. והנה פונה אליו אחד מילדיו ומבקש ממנו שכאשר יעברו לדירה יותר מרווחת, רצונו שיקצו לו חדר מיוחד אך ורק לו. אמר לו אביו: איננו מתכוונים לעבור לארמון, נעבור לדירה פשוטה קצת יותר מרווחת, אל תצפה שנוכל להקצות לך חדר מיוחד. הילד הפציר באביו שוב ושוב שיקצו לו חדר מיוחד, ואביו דחה אותו תמיד באותה תשובה שהדבר אינו בר מציאות. אך כיון שראה אמו שהוא רוצה כל כך, אמרה לו: אתה יודע מה? אם אתה כל-כך רוצה חדר מיוחד, התפלל לה' שיתן לך חדר מיוחד. הילד סבר וקיבל ומיני אז התפלל יום יום לה' שיתן לו בדירה החדשה חדר מיוחד. לאחרונה סיפר לי האב, שהגיעה להם הצעה על דירה מסוימת, ולאחר שראו שהמחיר מתאים להם, באו לראותה והנה ראו שיש שם עוד חדר קטן ואין המוכר מבקש עבורו תוספת תשלום, חדר שמתאים לצרכי הילד. נרגש היה כולו בראותו איך תפילת בנו נתקבלה.

כמה דעת יש לו לילד? כמה דביקות אפשר שתהיה לו? אך **הדבר פשוט שהיהדות שוה לקטן ולגדול**. כי הפער בין הדעת שלנו לחכמה העליונה גדול כל-כך עד שאין ניכר שום חילוק בין הדעת שלנו לדעת של הילד הקטן, ואם האור העליון מאיר את הדעת שלנו, יכול הוא להאיר באותה מידה את הדעת של הילד הקטן.

כך מסופר על אחד הצדיקים שבעת אמירת ברכי נפשי את ה' התלהב ואמר:

והנה הוא עולה מבירא עמיקתא לאגרא רמא, ואף ייקרא רבי כפי שרבי אלעזר בן דורדיא נקרא רבי לאחר שעבר על כל החטאים מפני שלימדנו דרך התשובה, יש קונה עולמו בשעה אחת.

אפילו חרב חדה מונחת על צווארו

וכן הוא בענין אמונה ובטחון, וכפי שאמרו **חז"ל** "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש עצמו מן הרחמים", אשר הפשט בזה, שאפילו האדם נמצא במצב חשוך מאוד, עדיין יש מהלך להיחלץ ממנו. הקב"ה צמצם את אורו כדי שיוכל להגיע גם למצב שמצד עולם הטבע נראים כחשוכים מאוד. הנה שתי הדוגמאות הראשונות היו לחושך רוחני, והדוגמא הנוכחית היא דוגמא לחושך גשמי, היינו **שאפילו אם העולם הגשמי חשוך כל-כך עד שאין כבר מה לעשות מצד הטבע, עדיין אורו של הקב"ה יכול להגיע אליו ולכן אין לו לאדם להתייאש מן הרחמים**.

בכל ענייני העבודת ה' קיים יסוד זה, שיידע ויזכור האדם שכך גזר הקב"ה בעת בריאת העולם **שאורו יצומצם ויגיע גם למקומות הנמוכים והחשוכים ביותר גם מבחינה רוחנית וגם מבחינה גשמית**.

אור מאיר למעוטי דעת

דוגמא נוספת: ילד קטן שלא הגיע לכלל דעת או איש גדול שדעתו מועטת ורצונו להתחבר אל הקב"ה, שבוודאי הוא יכול, וכן הוא יכול לתפוס את כל היסודות הקיימים ביהדות.

של הקב"ה אשר הוא חסד גדול כי רק כך יכול אורו של הקב"ה להגיע אל הדברים החלשים - אם נפל, הקב"ה סומך גופלים, אם חלה, הקב"ה רופא חולים, אם נאסר בבית האסורים, הקב"ה מתיר אסורים, אם נפטר ונטמן באדמה, הקב"ה מקיים אמונתו לשיני עפר. בברכה זו האדם מזכיר לעצמו שהקב"ה מתמסר לו ולבניו ועם בעלי העבירה ועם כל אחד ואחד.

משה ואהרן - נצח והוד

ומידת ההוד היא אותה הנהגה ממש אך כפי שהיא משתקפת בהכנסה לעולם העשייה, ולכן נמצאת מידת ההוד מתחת למידת הגבורה, כי שתי הידיים הן חסד וגבורה, ושתי הרגליים הן נצח והוד. דוגמא לדבר כדי להבין זאת בשפה פשוטה היא אהרן הכהן. משה ואהרן הם נצח והוד. משה רבינו השפיע לישראל על ידי שדיבר בענין יראתו של ישראל והוכיח את ישראל: אין לכם יראה? מה ה' כבר שואל מעמך כי אם ליראה, ושאלו **חז"ל**: וכי יראה מילתא זוטרתא היא? ותירצו: אין גבי משה מילתא זוטרתא היא. משה רבינו השפיע תמיד באופן זה, הוא אמר לבני ישראל: אם הקב"ה גדול כל-כך, איך יתכן שלא לירא ממנו. מאידך, אהרן הכהן היה אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, מידתו היתה מידת ההוד, היינו שצמצם את אורו של הקב"ה למי שנמצא במצוקה רוחנית. הוא דיבר עמו ולימד זכות עליו, עד שהלה נתקרב לתורה. כך פירשו **המפרשים** במסכת **אבות** (א, יב) שאוהב את הבריות ומקרבן לתורה, הוא

וכי ראוי אני לברך את ה'?! מי אני ומה אני? אך ה' אלוקי גדלת מאוד, ואם **הקב"ה משפיל את עצמו מרום גדולתו לשמוע את ברכת הצדיק, יכול הוא להשפיל את עצמו גם אלי ולקבל את ברכתי שלי.**

כמו כן לענין הילד הקטן, **שבוודאי האור מגיע אליו באותה מידה שהוא מגיע אל הגדול**, אלא שצריך ללמדו איך להתפלל ומה להתפלל, ואדרבא, לאחר שמלמדים אותו, **תפילתו זכה ונקיה בהרבה משל הגדול, שהרי הוא תינוק של חטא ועדיין לא פגם.**

שורש מידה זו במידת הגבורה

עכ"פ יסוד אחד הוא שעל האדם לזכור לכל אורך הדרך **שהקב"ה סידר את העולם באופן שאורו יוכל להצטמצם ולהגיע לכל נפש, לכל מקום ולכל זמן, לתוך החושך הענן והערפל**. ואיך נקראת הנהגה זו? הנהגה זו שורשה במידת הגבורה ותולדתה היא מדת ההוד. את שורשה הנעוץ במידת הגבורה אנו מוצאים בברכת אתה גבור. כי הנה בברכה הראשונה בשמו"ע האדם מזכיר לעצמו עד כמה גדול הוא הקב"ה, הא-ל הגדול הגבור והנורא, א-ל עליון, גומל חסדים טובים וקונה הכל. ובברכה השניה הוא מזכיר לעצמו את מדת גבורתו של הקב"ה אשר על ידה הוא מצמצם את אורו להגיע למקומות הנמוכים ביותר ואפילו אל הגופות שכבר מתו להחיותם, וכן אמרו **חז"ל** במסכת **תענית** שכל יום מוכן לתחית המתים כי באמת מדה זו פועלת בכל יום. גבורות הן צמצום אורו

שהגמרא מביאה (שם ג, ב) שבגשמים עצמם יש כמה סוגים, יש מטרא רזיא (מטר עז) לאילנות, והוא מידת הנצח. וכעין זה יש אנשים חזקים כאילנות שצריך ללמוד אתם בראשית חכמה מסכת הגהינום. ויש מיטרא ניחא (גשם נוח) לפירי, ואז יש גשמים דקים מאוד שמועילים אפילו לגרעינים שנמצאים מתחת לגוש של אדמה. **אכן יש לך מי ששקע מתחת לאדמה, גם בשבילו יש מהלך להוציאו ולרוממו**, דבר אתו עוד קצת, דבר אתו על דא ועל הא, ספר לו עוד מעשה, ולאט לאט הוא יתרומם.

ועל זה מסיימת שם הגמרא: האי צורבא מרבנן דמי לפרציא דתותי קלא, דכיון דנבט נבט. היינו שיש מי שעיקר הקושי הוא רק שיצוץ מתחת לאדמה, אך ברגע שהוא צץ, מיד הוא מתחיל לפרוח ולשגשג. הנה רבא מיד עשה את הדמיון בין הגשמים והשפע שהקב"ה מביא ליהודי. התורה נמשלה לגשם כמו שנאמר (האינו לב, ב) "יערוף כמטר לקחי". התורה שהיא אורו של הקב"ה שבאה ללמד את האדם איך לעבוד את ה', יש לה כל מיני גשמים, יש לה גשמים עזים וגשמים קלים, ויש לה גם גשמים דקים שהם מידת ההוד, אשר נכנסים גם למי שדעתו מועטה ביותר והוא מכוסה בגוש אדמה, כי אף בשבילו יש עצה איך להוציאו ולרוממו.

מלחמת יעקב ועשו

והנה לאחר שראינו עד כמה מידה זו נוגעת באופן מעשי לחיינו, נראה עכשיו איך מלחמת יעקב ועשו קשורה לחנוכה. כי הנה ויכוח גדול יש בענין מידת ההוד.

אופן איך לצמצם את אורו הגדול של הקב"ה כדי שיוכל להגיע אל האדם.

אהרן הכהן דיבר אל האדם, הנה חברך אוהב אותך וכו', הוא השתמש בסוג של שקר כדי לעזור לו להתקרב אל התורה. הן יכול היה לומר לאדם: אמור לי! אתה רוצה לחיות או שאתה רוצה ח"ו שיקרו לך הדברים החמורים ביותר? אתה מנהל מלחמה עם פלוני? ירדת מדעתך?! הלא פירוד לבבות מחריב את העולם! לך והשלם עם פלוני בזה הרגע. אך לא זה היה המהלך שלו. זהו המהלך של נצח, שבו מדברים בשפה שאינה מתאימה לילד קטן. אבל לו יצוייר שהלה יש לו דעת של ילד קטן, מדברים עמו בדרך שהוא מבין. ממה הוא נהנה? הוא נהנה שאומרים לו שאוהבים אותו? נו, יש מהלך כזה? הן, ואף מהלך זה הוא אורו של הקב"ה. הקב"ה הכניס בתורתו את שני המהלכים, יש פסוקים בתורה שמדברים לפי המהלך של משה רבינו, מהלך של יראה ותוכחה, ויש פסוקים בתורה שמדברים באופן שילד קטן יבין, ילד קטן היינו כל מי שדעתו מצומצמת, וזוהי מידת ההוד. הקב"ה מביא את האור לכל האדם שיוכל להיות מתלמידיו של אהרן הכהן אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.

כמה מיני גשמים

הנה בריש מסכת **תענית** שנינו שירידת גשמים נקראת גבורות, והיינו מהאי טעמא, כי הקב"ה משפיע מאורו לעולם על ידי ירידת טיפות מים בנחת, באופן שאנשים יכולים להתהלך תחתיהן ואינם נזיזים. זוהי גבורתו. מעניין לציין

השפיע עליו שהרוחניות אצלו תצליח ותהיה פרה ורבה. ומה היתה מלחמתם? מלחמתם היתה על מידת ההוד. מידת ההוד הולכת להתגלות בזה העולם, והיינו שכאשר יהיה חשוך, עדיין תהיה יניקת הנביאים. **אף פעם לא יהיה מצב שהאדם כבר נידח ואין לו כבר תקוה.** אין מושג כזה. **באמת חשוך מאוד, אבל על ידי ישוב הדעת ותשובה ותפילה, הוא יכול לצאת משם.**

שרו של עשו רצה ליטול את מידת ההוד, ולמעשה יעקב אבינו ניצח אותו, וזאת על ידי העבודה הגדולה שהיתה לו אצל לבן, וכפי שרואים בחוש בדורנו ובכל הדורות, שניצחו, אך הצליח לפגום במידה זו. ויגע בכף ירך יעקב בהאבקו עמו, וגרם בכך שייראה חשוך. זהו הקו. במציאות יעקב אבינו ניצח, ולכן במציאות קיימת מידה זו בעולם ואין לסטרא אחרא שליטה עליה. אבל אחיזה מסוימת היה לסטרא אחרא אשר גרמה שתהיה מידה זו יותר בהסתר. זה מה שכתב ה'בני יששכר' שבאלף החמישי נעשתה מידה זו יותר בהסתר, ולכן צריך לדבר עליה ולעורר עליה, ואינה כמידת החסד שאינה בהסתר כל-כך, שהרי רואים בחוש את החסדים של הקב"ה ואיך אנשים נעשים מרכבה למידה זו ואין צורך להסבירה.

וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל

ברם יעקב אבינו פעל שעל ידי עבודה מסוימת יוכל האדם להוריד את ההסתר, וכפי שמבואר **בשלה"ק** (פרשת וישב תורה אור אות י"ב) **ובמגלה עמוקות** (פרשת ואתחנן

הסטרא אחרא אינו רוצה שהיא תתגלה, כי סכנה גדולה היא לו, **כי מידת ההוד אומרת שכל דבר הנראה לעין כמגושם, באמת יש בו אורו של הקב"ה** ועדיין אפשר להצילו.

גניח ששתי מדינות נלחמות זו בזו, והנה צבא מדינה אחת מתכנן להרוג את כל ראשי המדינה השנייה, קצינייה וגיבוריה, אך אז נודע להם שהמדינה השנייה המציאה המצאה חדשה, שעל פיה כל הנהרגים אצלה יכולים לשוב לתחיה, הלא מיד יתייאשו ויפלו ברוחם, כי יידעו שלעולם לא יוכלו לנצח את המלחמה, כי כמה שיהרגו בהם, לא יועיל להם מאומה, שהרי מיד יחזרו לתחיה.

מידת ההוד היא ממש כך. יתכן שיהיה אדם שהסטרא אחרא כבר הצליח להפילו ולהורידו עד לדיוטא התחתונה, ועדיין הוא יכול לצאת מן הבור ולעלות עד שמי רום, וזאת על ידי מידת ההוד. הרי שהסטרא אחרא לעולם אינו יכול לנצח. יתכן שיהיה דור של עקבתא דמשיחא, אז יהיו נשמות נמוכות והיצר הרע יגביה ראש, יהיה אז אינטרנט וטכנולוגיה, ה' ירחם! לאן שנפנה יהיו נסיונות קשים מנשוא. אבל **אם יכול להתברר שהקב"ה נמצא בכל מצב** והאדם לעולם אינו אבוד, אלא **תמיד הוא יכול להתקרב**, ולא רק להתקרב, אלא להיות הוא עצמו מגדולי מחזירי התשובה באשר יאמר לכולם אני הייתי שם ואין שם כלום, הרי שלעולם אין הסטרא אחרא יכול לנצח את היהודי, וזוהי סכנה גדולה בשבילו.

יעקב ועשו הלכו למלחמה. יצחק אבינו נתן את הברכות ביעקב ובה

ולענין מעשה: חוץ ממה שהאדם יודע שעבודת החנוכה היא להודות ולהלל, הוא יודע גם שיש דלת שדרכה הקב"ה מגלה את הקירבה אתו ועליו לפתחה. אנחנו חייבים להכיר, כי הקב"ה סידר את הבריאה באופן זה, שיוכל לדבר אפילו עם החלשים, שהאדם ירגיש את הקב"ה ויחיה עמו, גם כשהוא חלש וגם כשחשוך לו וגם כשהוא למטה מעשרה, אבל בדרך כלל הדבר סגור בדלת ולכן אין האדם מרגישו, אך מפתח יש לאותה דלת, והמפתח הוא להודות ולהלל, אשר אז מסיר האדם את הפגם והוא זוכה להרגיש את מידת ההוד, ויותר מזה כשבאים ימים אלה שהם כבר נסללו על ידי החשמונאים, וכשהאדם עוסק בימים אלו להודות ולהלל לה' ולזכור שהקב"ה נמצא אתו, הקב"ה מתגלה אליו. אתערותא דלתתא מביאה אתערותא דלעילא. זכור שיש גשמים דקים. וכיון שיודעים שיש דבר זה אלא שהוא סגור בדלת, ממילא יודעים על מה צריך לעבוד ועל מה צריך להתפלל והקב"ה עוזר להאיר לבני ישראל.

אופן ס"ו) שהפכים הקטנים שיעקב אבינו חזר לקחת אז, היה פך השמן של חנוכה. והביאור בזה, כי בחנוכה כאשר מתתוהו כהן גדול ובניו מסרו את נפשם על אמונתם בתוך חשכות יון, הצליחו לגלות את מידת ההוד, והראיה שהרי מצאו פך שמן, ובזה הראה להם הקב"ה שלמרות החושך הוא נמצא אתם ויוציאם ממצוקתם, ולכן אע"פ שבדרך הטבע לא היה אפשר למצוא שמן טהור, הזמין להם פך שמן חתום בחותמו של כהן גדול. במסירות נפשם זו גרמו לגלות את מידת ההוד באופן ששוב יוכל האדם להרגיש כבן בית אצל הקב"ה.

הלכו המה וקבעו את הימים האלה לימי החנוכה, וכפי שכתב בספה"ק "קדושת לוי" שבכל שנה מתגלה שוב אור זה, שיהודים שעוסקים בימים אלו להודות ולהלל, הם מתקרבים להיות בני בית אצל הרבוננו של עולם, באופן שנתגלה להם איך הקב"ה מצמצם את אורו לכל מצב ולכל ילד קטן. הפשט הוא כך: יש לך יותר כלים כי הצדיקים כבר פעלו שתוכל להסיר את הפגם של מידת ההוד.

השיעור נלמד לזכר נשמת הרה"ק רבי אברהם דוב בער בהר"ב המגיד ר' דוד זי"ע מאווריטש ומנו"כ בעיה"ק צפת'ו מח"ס 'בת עין'

יום שלישי פרשת וישלח - י"ב כסלו תשפ"ב

השיחה עם הקב"ה 'כדבר איש אל רעהו'

חשיבות ספה"ק בת עין

היום הוא יום ההילולא של הרה"ק רבי אברהם דוב בער מאווריטש זיע"א, בעל ה'בת עין'.

ידוע כי הרה"ח ר' אליהו ראטה ז"לג היה מספר כי הרה"ק רבי שלמה מזוועיהל זיע"א היה הוגה רבות בספה"ק בת עין והיה מתבטא: "דאס איז מיין ספר" [זה הספר שלי], ובאהבת ספר זה היה שוגה תמיד.

ובספר "עבודת עבודה" כותב על אביו האדמו"ר רבי מרדכי מטאהש זיע"א שהיה לומד בספר בת עין בצפרא דשבתא, בשבת קודש בבוקר קודם התפילה.

ספר קדוש זה הוא מסוגל מאוד ללמוד ולהגות בו תמיד, ובעז"ה בהמשך השיעור נלמד אף אנו קצת מתוך דבריו הקדושים והנעימים.

בשיעור זה נמשיך בענין 'מידת ההוד' שכבר הזכרנו אותו אתמול, הקשור במיוחד לימי החנוכה, ונשתדל לשאוב מבארו של צדיק במה שנוגע לענין זה.

המשפילי לראות בשמים ובארץ

ידוע שאצל בורא העולם ישנן כמה וכמה בחינות. יש בחינת 'אבינו' ויש בחינת 'מלכנו', שבכמה אנפין מתנהג הקב"ה עם בריותיו. פעמים כמו אב לבנו ופעמים כמו מלך לעמו.

אולם, ישנה בחינה אחרת לגמרי. בחינה נשגבה וייחודית שהחלנו לדבר אודותיה אתמול וכעת נרחיב את הדבר בסייעתא דשמיא.

יש יהודי המדבר עם בורא העולם בבחינת "כדבר איש אל רעהו".

להסביר דבר זה, ברצוני לספר את שראיתי בימים האחרונים. היה זה בבית הכנסת, כאשר אוזניי קלטו שיחה מעניינת בין שני אברכים.

אחד מהם הבחין כי חברו משוחח עם יהודי מבוגר, נשוא פנים, משכמו ומעלה גבוה, והוא מדבר עמו בשפה קלילה כמו היה חברו הטוב ביותר, זה רבות בשנים. למרות ששנים רבות מפרידות בין השניים, וישנו גם פער עצום בין מעמדם של הקשיש והצעיר - בכל זאת לא נרתע

ולפרוש את הדברים בצורה מכובדת ומתומצתת - והנה לפתע הוא שומע כי לא מיניה ולא מקצתיה, וכי ניתן לשוחח עמו בפשטות מוחלטת, כך גם המידה עם בורא כל העולמים.

ומי שאינו מאמין, נאמר לו יכול אתה בעצמך לנסות. טעמו וראו כי טוב.

דוגמה נוספת: הכרנו תמיד את העילוי הגדול שכאשר הוא משוחח בלימוד, דבריו רשפי אש וגיצים יעופפו מפיו בעודו מראה בקיאות בכל חלקי התורה, **והנה פוגשים אנו בו יושב ולומר עם בנו הקט. שעה שלימה הוא מרוכז בבנו, מסביר לו בסבלנות שורה בגמרא עם תרגום כל מילה באידיש ומחייך אליו בנעימות.**

ואנו עומדים ומשתוממים: **כיצד ייתכן שהעילוי הנורא הלז יכול להנמיך את עצמו עד ארץ ולרדת לדרגתו של ילדו הקטן?** - ברגע זה מעלתו של העילוי בעינינו עולה אלפי דרגות. אנו מעריכים אותו הרבה יותר, נוכח גילוי הדרגה שראינו בו שהוא יכול לצמצם את עצמו ולהאיר פנים בחביבות לילד קטן.

לכו שמעו ואספרה כל יראי ה' אשר עשה לנפשי

ענין זה הוא גילוי בחינת 'הוד'. שזהו הודו של הקב"ה שהוא יורד לכל דרגה ויש לו שייכות עם כל אדם בכל מצב שהוא ובכל מדרגיגה שהיא.

ולאחר ששמענו על גילוי האלוקות בצורה זו, הנה מצוה היא לפרסם דבר

הצעיר מלשוחח עמו בלשון נוכח ובידידות כאילו היה רעהו מקדמת דנא, וכמו חבשו יחד את ספסל הלימודים באותה כיתה.

האברך השני שראה את השיחה, נזף בו בעדינות: **"האם הוא חבר שלך, שאתה מדבר עמו כך?"**

לתדהמתו הרבה השיב הלה בחיוב. **אכן כן. הוא חבר טוב שלי.** אני משוחח עמו תמיד כך והוא מאוד נהנה ומבלה עמי בנעימות יתירה.

לשמע תשובה זו נסתתמו טענותיו של הידיד המוכיח.

ולענייננו, מסתבר שישנה בחינה נעלמה ונפלאה של יהודים המשוחחים עם אביהם שבשמים 'כדבר איש אל רעהו', כפי שמדבר יהודי עם חברו הטוב בן גילו.

למרות שאין לנו צל השגה בגדולת הבורא, רוכב בערבות ובגאותו שחקים, בכל זאת הנה לפנינו פן מעניין. זווית מפתיעה ובלתי מוכרת. **מציאות, לפיה בורא העולם כביכול יורד מדרגתו הגבוהה אל גובה העיניים של כל יהודי, ולו הקטן והשפל ביותר, מאזין לדבריו הנאמרים בקלילות ונעימות ואף משיב לו כפי שנראה בהמשך.**

וכמו שאותו אברך טוען בצדק כי הוא ניסה, וכבר שנה פעמיים ושלוש, לשוחח עם היהודי המבוגר בצורה קלילה כזו, על אף שבעיני חברו נראה הדבר תמוה, שהרי הוא סבר תמיד שבכדי לדבר עם אותו יהודי נכבד יש להתכונן מראש, לסכם זמן, והקדים הקדמות, להתנצל

המהרש"א במסכת תענית (ח"א ב, א) מבאר את ענין הזכרת 'גבורת גשמים' בתחיית המתים, כי אצל הקב"ה הגבורה היא דווקא הירידה לפרטי פרטים, וכפי שהוא מחיה את המתים ונותן בהם חיות וחיזוק לאחר שהגיעו לתכלית השפלות, כך הוא בכל עת שזהו גבורתו של הקב"ה, **שלא כמידת בשר ודם שהגבורה ניכרת אצלו כשהוא מכה את רעהו שוק על ירך, אלא אדרבה אצל הקב"ה הגבורה ניכרת בכך שמרחם וחס על בריותיו החלשים, הנמוכים והשפלים ביותר.**

וכן הוא בחז"ל (יומא סט, ב): "אלו הן גבורותיו" כאשר הוא מאריך אף ואינו מתנקם ברשעים, אלא אדרבה מתחזק לוותר להם ולצפות עד שישבו ויחיו.

כמים הפנים אל פנים

אם נתבונן בעומק הדברים, נשכיל לראות כי **כפי חוזק האמונה שיש לאדם במציאות זו שהקב"ה עמו ושומע לכל מחסורו הנצרך לו ברגע זה ממש, כך הוא יזכה לראות בעיניו ממש את בוראו עונה לו ומתראה עמו על כל צעד ושעל.**

כפי שלפעמים יהודי שופך את ליבו בניגון טהור, או גונח בקול ללא מילים, ומרגיש כי הקב"ה מבין היטב את אשר על לבו - כך גם יכול הוא לשוחח בפה מלא ולפרוק את כל אשר בלבו לפני בוראו.

וכמו שאדם מתבייש לגלות את מצפונו לפני מי שעלול לזלזל בו מפאת חוסר הבנה, לעומת זאת הוא לא יהסס

זה. **כפי שמי שזכה לראות נס ופלא, וזכה שהקב"ה ישדד עבורו מערכות ויעשה למענו אות ומופת, מחוייב בוודאי לספר ברבים את גודל הנס בבחינת "בתוך רבים אהללנו" כדי לפרסם את גדולת הבורא - כך גם כאן מצוה לפרסם הדבר.**

מי שזכה להשיג בחינה זו וראה בעצמו כי אפשר כביכול "לדבר בגילוי לב" עם הבורא ולקבל תשובה חזרה, בגודל אמונה ודבקות הבורא, בוודאי עליו מוטל לפרסם ולספר לבריות על מעשה האלוקים הגדול שהוא מרגיש ורואה בעיניו, כי מדבר הוא עם הקב"ה בבחינה כזו.

על כך רומז הפסוק: "אשרי יושבי ביתך, עוד יהלוך סלה" - אשריהם לצדיקים היושבים תדיר בבית ה', לומדים ומתחזקים באמונה ועבודת הבורא. הם המה שיהללו תמיד את ה', על כי "גדול ה' ומהולל מאוד ולגדולתו אין חקר" - אף זאת היא מגדולתו הבורא הנפלאה לאין ערוך ולאין חקר, כי כביכול יורד הוא לדרגתם של יצורים שפלים ומניח להם לדבר עמו כדבר איש אל רעהו.

אנו מוצאים בקרבן תודה שיש מצוה מיוחדת להביא ארבעים לחמי תודה, כאשר המטרה היה לפרסם הנס, על ידי שיזדקק לתור אחר אנשים רבים שיסייעו בעדו לאכול את ארבעים החלות בתוך יום ולילה שלא יבוא לידי נותר, כך יתפרסם הדבר בקרב יהודים רבים. כי זו מצוה לפרסם את גדולת הבורא בכל בחינותיו וענייניו.

להסביר לו את התירוץ השני בתוספות, או את המהלך העמוק של ר' שמעון שקאפ בסוגיה, **ועיניו של הבחור כלות לבקש ולצעוק אל רבו כי לא זה מה שחסר לו כעת עתה, אלא הוא צריך את ההבנה הבסיסית של תחילת הסוגיה.**

כך נראה זה העומד ומתפלל בדרגה גבוהה, כביכול, על השגות גדולות, אך אינו מתחנן ומבקש על הדברים הפשוטים ביותר העומדים כעת בדרכו. על ההתמודדויות היומיומיות שיש לו, כי סבור הוא שאין זה מכובד לבקש עליהם. אדם זה גם בוודאי לא יבין את תשובתו של הבורא הניתנת לו לפי מה שביקש, ואינה מתאימה למה שהוא באמת צריך.

והרי זה נובע מחוסר אמונה, שהוא אינו מרגיש וחש באמת שהקב"ה עמו בכל דרכיו ומבין אותו יותר מכל אדם בעולם, ועליו להפציר על כל דבר קטן כגדול - ואם יעשה כן אזי יראה כיצד הקב"ה עונה אותו בדיוק לפי דרגתו אשר דיבר.

אדם כזה, המתחיל לעבוד עם אמונה ולשוחח עם הקב"ה כדבר איש עם רעהו על כל צעד ושעל, **הוא יזכה לראות אמונה בעיניו ממש, ואז יסתלקו ממנו כל התהיות באמונה חלילה וחס**, ואם יבוא אדם לדבר עמו על קושיות באמונה רח"ל, הרי הוא יסתכל עליו כעל אדם שאינו שפוי בדעתו. **"הרי היום דיברתי עמו וענה לי, וסייע לי, והושיע אותי, וראיתי כמו עיניי את האלוקים--"**

הרי זה בבחינת 'אינו דומה שמיעה לראיה' שבמהלך כזה רואים אמונה

מלספר את כל מטמוניו נוכח מי שמבין אותו באמת - כך גם **מי שמכיר ומשיג את ההרגשה הזו בגודל אמונה כי הקב"ה מבין אותו יותר מכל בשר ודם, הוא זה שבכל עת ישיח את ליבו ויפרוק את כל אשר לו לפני הקב"ה.**

והעיקר, כי הקב"ה עונה אותו כפי שהוא מדבר עמו. כמשל האם השומעת את תינוקה מבקש ממנה דבר מה בשפתו התינוקית, ואף היא עונה לעומתו בשפתו שלו ומחייכת אליו בשפת החיוכים שלו - כך הוא בדיבור האדם עם בוראו, שהקב"ה עונה אותו לפי מה שהוא דובר.

וכאן טמונה הבעיה אצל **רבים וטובים שהם משוחחים ומבקשים מהקב"ה אך אינם משכילים לדבר עמו בדרגה שהם עומדים בו**. הם מעדיפים לבקש ולהתחנן ב"ותן בלבנו בינה" על השגות גדולות בתורה ובעבודה, **בעודם מתבוססים כעת עתה בניסיונות קטנוניים ובקשיים פשוטים מאוד** העומדים אצלם כעת על הפרק.

מדוע לא יבקשו את מה שבאמת כעת מעיק כעת על ליבם? - אלא שהם מרגישים שזו לא הרמה המתאימה לבקש על כך מאת בורא כל העולמים, אך **טעות היא בידם**. הרי אדרבה, דווקא במה שהם מתקשים ומתמודדים כעת עליהם לבקש ולהתחנן והקב"ה בוודאי יענה להם לפי מצוקתם העכשווית.

דומה הדבר לבחור בישיבה המתקשה בהבנת שורה בגמרא, ביסוד הסוגיה, וכאשר הוא פונה בבקשה למגיד שיעור שיבהיר לו את הענין, הוא מתחיל

עדיין לא היתה הבחינה של 'מצווה ועושה', דהיינו שאורו של הקב"ה יורד לכל הדרגות הפחותות ביותר. רק לאחר שהגיעו משה ואהרן, שהם בחינת 'נצח והוד' - הרגליים שיורדים לעולם העשיה, הם הביאו את הבחינה של קבלת התורה והורדת האור לכל המקומות השפלים ביותר.

ומאז אנו מעלים כל דבר, כמו שעושים מעור בהמה, דבר שפל ביותר, אור של תפילין הקדושים וכן בכל ענייני העולם ישנן מצוות ועובדות של קדושה.

וזהו האור של חנוכה. כי אם נתבונן במה שהתרחש באותה תקופת חושך של חנוכה, כאשר שלטה בעולם קליפת יוון, הרי אין ספק כי הדרשנים של אותה תקופה הסתובבו בוודאי בבתי הכנסיות ובתי המדרשות וקוננו מרה על מצב הדור החשוך ועל הטומאה הגדולה והנוראה של קליפת יוון המכלה כל חלקה טובה והורסת את כל הקדוש והיקר.

ואכן היה אז מקום גדול לבוא לידי ייאוש, לפכור ידיים ולהרים דגל לבן של שבר והשלמה עם המצב. אלא שבאו בני חשמונאי ובמסירות נפש הקימו קול תרועת מלחמה, ומתוך עזות דקדושה ושמחה של מצוה פתחו במלחמת קודש ולא נתנו עצמם לבוא לידי ייאוש כלל וכלל, עד שנעשה הנס הגדול והגיע האור של פך השמן להאיר בתוך החשיכה הגדולה.

זכורני לפני כמה שנים שאחד שניהל ישיבה לנוער מתמודד הודיע כי הוא

בחוש, וכפי שאיתא בספה"ק 'בני יששכר' כי מי שמקיים תורה ומצוות ומרגיל את עצמו לראות את הקב"ה בכל דרכיו, אין לו שום קושיות וספיקות באמונה כי הוא רואה בחוש את הבורא בכל עידן ועידן.

והמציאות מוכיחה כי כל מי שמתמודד רח"ל עם קושיות באמונה, אף שהוא מצהיר ברורות שזה לא נובע מתאוות וכדו' אלא רק לשם הבנה והכרה באמיתות הבורא - בל נתפתה להאמין לו. כי ברור הוא שהוא רחוק מאוד מהקב"ה, למרבה הצער, מפאת העוונות. כי אם היה עובד את הבורא ומדבר עמו כדבר איש אל רעהו, לא היו קיימים אצלו שום ספיקות באמונה.

חכם לב יקח מצוות

אם נבוא למנות את המצוות שיש לו לאדם כזה הזוכה לדבר עם בוראו ולפרסם את הדבר, נמצא כי יש לו כמה וכמה מצוות.

א. הוא מגלה נפלאותיו של הקב"ה

ב. הוא מגלה את הקשר הנפלא שיש לבורא עם כל הברואים, אף השפלים ביותר.

ג. הוא מחזק את האמונה בעצמו ובעולם כולו.

נתת ליראיך נסיון להתנוסס

עלינו לדעת כי בחינה זו של 'הוד' נתגלתה רק מעת קבלת התורה. כי קודם קבלת התורה, בזמן האבות הקדושים

מצות נר חנוכה עד שתכלה רגל מן השוק

בעמדנו לפני ימי החנוכה, נעיין בספרים הקדושים 'בית אהרן' ו'ישמח ישראל' ועוד, ונמצא כי ביאור "עד שתכלה רגל מן השוק" הכוונה היא שישלכו 'ההרגלים' הרעים של כל אחד, וכי המצוה היא להוכיח קבל אנשי השוק, העוברים ושבים ברשות הרבים, שאף להם נאיר ונזהיר בכוח מצוה זו.

כי זהו הכח של נר חנוכה, לרדת אל מתחת לעשרה טפחים, לבחינות הנמוכות ביותר ושם להעלות נר ואור.

בימינו יש רבים המתמודדים עם הצער הנורא של בן משפחה שסר מן הדרך, הרי עליהם לדעת ולהאמין באמונה שלימה כי בכח המצוה של נר חנוכה, הם מסוגלים להשפיע שיתרחש נס ויזרח אור של קדושה בנפשנו של בנם האהוב.

ובאמת, נוגע הדבר לכל אחד לפי דרגתו. כי כל אחד ואחד בדרגה שהוא עומד, הנה הוא בבחינת 'למטה מעשרה' ביחס לדרגה עליונה יותר בעבודת השם.

כפי שמי שאינו מסוגל ללמוד יותר מחמש דקות בכל יום, הרי הוא בבחינת 'למטה מעשרה' מול מי שקובע עיתים לתורה בכל יום כשעתיים. ומי שזוכה לעמול בתורה בכל יום בקביעות שעתיים, ובלייל שבת כורע נופל הוא ושוקע בשינה, הרי הוא רחוק מאוד בעיניו מדרגתו של מי שזוכה להתענג בנועם השבת בצל חסידים ואנשי מעשה בכל ליל שבת.

סוגר את הישיבה. מפני שמאז שהגיעה הטכנולוגיה למחננו הוא איבד את כל כח השפעתו על הבחורים הצעירים והוא מרים ידיים...

אין ספק כי אכן בדורנו ישנם נסיונות גדולים מאוד שלא שערום אבותינו, אך האם הפתרון לכך הוא לקונן ולבכות ולזעוק כל היום שאנו בדור חשוך, ובזאת תמה מלאכתנו???

הרי בוודאי עלינו להתחזק ולגלות את האור הטמון בתוך החושך הגדול אשר יכסה ארץ.

אדרבה, עלינו לשנן כי אנו שרויים בחשכה גדולה מאוד, והעיקר שלא נשכח להפטיר את המסקנה, כי אין זה אלא מעשה אלוקים, והכל מגיע מאת ה' במטרה שאנו נתחזק ונתעודד ונעמול בכל כוחנו לגלות את האור מתוך החושך.

מי שבוכה על החושך ואינו עמל לגלות את האור ולהתחזק, אין זה אלא חוסר אמונה. כי בוודאי ככל שהחושך יותר גדול, הרי זה מגלה לנו את הכח העצום של קדושה הטמון בדורנו זה.

לפני כמה חודשים במסגרת השיעורים ב'חובות הלבבות' למדנו כי בדרך הטבע אין מציאות של שינוי הרגלים, והנה אנו רואים את הפלא הגדול ביותר המתרחש בעולם, כאשר רבבות יהודים, אברכים יקרים ובחורי חמד מסתובבים בעולם ובאמתחתם גילויי גבורה של שבירת הרגלים למעלה מדרך הטבע. הרי אין לך גילוי אור יותר מזה בתוך החשכה הגדולה.

ה' בוערת בקרבם באש נורא, זאת מפני שזיככו עצמם רבות למען הבורא, אולם פשוטי העם אינם בדרגה של אהבת הבורא בכל עת, אלא אם כן יזככו עצמם זיכוך אחד זיכוך.

אולם, מפטיר הבת עין, יש תקנה גם עבור פשוטי העם לקבל דרגה כזו ואף אם עדיין לא יזככו עצמם. זאת ע"י בקשה ופיתוי להקב"ה, וממליץ זאת על הפסוק: "כי יפתה איש", שהרי הקב"ה בוודאי שומע כל בקשה ותחינה מכל אדם באשר הוא, ואם כן בוודאי אם יתחזק האדם לבקש ולהפציר, ולפתות כביכול את הבורא בתחינה על רצונו לבוא למדרגה מסוימת בעבודת הבורא, ואף אם זאת מדרגה גבוהה מאוד ממנו, בכל זאת לא יימנע הטוב הזה ממנו ברוב רחמי הבורא.

ואדרבה, הרי הקב"ה ברא את העולם במטרה לגלות את רוב רחמיו וחסדיו, והיכן יתגלה ביותר חסדי הבורא, רק כאשר הוא יחונן ויעניק דרגות גדולות גם למי שאינו ראוי לכך מצד מעשיו, והדברים נפלאים מאוד.

ואף זה המנצל היטב את השבת, לפעמים חש עצמו רחוק ומנוכר מהענין של עבודה על תאוות האכילה, וכן הלאה, כל אחד בדרגה שלו, מרגיש עצמו רחוק מאוד מדרגות עילאיות יותר בתורה ובעבודה.

על כן, עלינו לחזק בכל תוקף את האמונה, ולדעת כי יש לנו בורא גדול וקרוב מאוד לכל קוראיו שעלינו לדבר אליו ולשוחח עמו כל פרט ופרט בחיינו, ולהאמין בכל עוז כי אכן שומע הוא לנו ומשיב לנו.

כאשר נאמין זאת בכל כוחנו, לא יהיה מעצור בעדנו מלבקש ממנו אף על כל דרגה שהיא בעבודת ה', אף אם אנו רחוקים ממנה הרחק כמטחוי קשת, כי יש לו אב רחום המדבר עמנו ושומע אותנו, ואוזניו כרויות לכל אשר רק נחפוץ ונבקש.

אחרי הודיע לנו אלוקים כל זאת נשוב ונעיין בספה"ק 'בת עין' בפרשת ויצא ונמצא את דבריו המתוקים קילורין לעינינו.

ותוכן דבריו כי ישנם צדיקים שאהבת

מדור עיון תפלה

שיעור ל"א

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה
פטרון מדור עיון תפלה

הצורך לדבר בלב גלוי עם הקב"ה

להבטיח שאני חי נכון? אולי אטעה כל ימות חיי? הרי רואים אנו שיש רבים שחיים חיי טעות. ובאה לו התשובה, שאם יתבונן במהות התפילה ומה צריך לעשות בעת התפילה, ויקיים את מה שהוא לומד בענין התפילה, יזכה בס"ד לבנות את קירבת האלוקים שלו וממילא לא יחיה חיי טעות.

והאמת שדבר זה שאנו אומרים שבשעת התפילה האדם בונה את הקירבה שלו עם הקב"ה, הוא דבר פשוט, שהרי כמו כן אנו רואים שהפעולה הכי נצרכת ליצור קירבה בין שני אנשים יותר מכל הוא הדיבור, היינו כשמשוחחים זה עם זה, ואם לא ידברו זה עם זה, לא ייווצר שום קשר ביניהם, וכל שכן אם יעברו זה לצד זה ולא יחליפו ביניהם מילים, כי אז יתפרש הדבר כהתעלמות ולא זו בלבד שלא ייווצר ביניהם קשר, אלא אף ייווצר ביניהם ריחוק גדול.

כך היא המציאות. כשיבוא אחד לשאול את המומחים איך ליצור קשר עם פלוני, מה יאמרו לו? התחל לדבר אתו על דא ועל הא, התעניין במה שקורה לו

קרבת אלוקים לי טוב

אחד מהדברים המועילים ביותר בעבודת ה' הוא לשנות את ההשקפה. פעמים הרבה אין אדם קולט שהסיבה שהוא מתרפה באיזו מצוה או עבודה היא מפני שאין לו השקפה נכונה וכשיקבל את ההשקפה הנכונה, זה יועיל לו להתחזק בזה. והרי יש כמה דרכים איך להסתכל על התפילה, והפעם נבאר את הענין בדרך נוספת.

הנה ידוע שהמטרה העיקרית למענה אנו עמלים כל חיינו היא קרבת אלוקים, מטרה שלשמה נבראנו בעולם הזה. אכן, בתוך העולם הזה שהוא עולם חשוך, צריך האדם לבנות את קרבתו אל ה', ולכן אם יעבוד האדם את ה' רק בכלי המעשה, הוא ילמד תורה ויקיים את המצוות, אך לא יתקרב על ידם אל ה', לא יגיע למה שהוא צריך להגיע.

ואני תפילתי לך ה' עת רצון

ובכן הזמן שנתן לנו לעסוק בחיזוק הקירבה עם הקב"ה, הוא שעת התפילה. הוי אומר: האדם שואל איך אני יכול

מאוד, והיא שכאשר האדם מבקש בקשות מהקב"ה ומודה לו על העבר, הוא בונה על ידי כן את הקירבה שלו, וכן כאשר האדם משבח הוא בונה את הקירבה שלו עם הקב"ה, כי מתוך שהוא משבח הוא מבין כמה חסדים הקב"ה עושה עמו מה שאינו שם לב אליהם בדרך כלל, וכן הוא קולט אז את גדלותו של הקב"ה שהיא מעבר לתפיסתנו, ומתפעל מזה שא-ל גדול זה דואג לו ומספק לו כל צרכיו. **שבח בקשה והודאה שהם שלושת חלקי התפילה, הם הדברים הפשוטים שבונים את הקשר של האדם עם הקב"ה, והוא מובן לכל.**

דיבור בלב גלוי יוצר קירבה

אך יש עוד חלק בתפילה שאין שמים לב אליו והוא עובר כחוט השני בכל חלקי התפילה מההכנה ועד לחלקי התפילה האחרונים. בתחילה נדבר שוב על הקירבה בין שני יָעִים, ואז נקיש מזה אל הקירבה עם הקב"ה. כשיש לאדם קירבה אמיתית עם חברו, מדבר אתו בלב גלוי, הוא יכול להודות על האמת ולבקש מחילה על מה ששגג כנגדו בדיבור או במעשה, מה שאין כן כשאין לאדם קירבה נפשית עם חברו, מתקשה לבקש ממנו מחילה או לדבר אתו משהו שלא ינעים לו. הלה יוכל לדבר עם חברו בחדשות העולם ולשאול בשלומו, אך לא יהיה מסוגל לדבר מה שאין נעים לדבר מאחר שאין לו קשר אמיתי אתו.

בחיינו, בקש ממנו בקשות, תן לו תודה על הטובות שעשה לך, ולאט לאט כשתעשה זאת באופן קבוע הקשר ייבנה ותהיה ביניכם קירבה גדולה.

ולהבדיל, הקב"ה נתן לנו מהלך זה שנוכל לדבר עמו, וכשהאדם מנצל זאת כדבעי, הוא מצליח לא רק בתפילה, אלא גם באופן כללי בעבודת ה'. ולכן אם אין האדם יודע איך לדבר עם הקב"ה כאשר ידבר איש אל רעהו, הרי חסר לו בעבודת ה', שהרי אינו בונה את קירבתו עם הקב"ה. מה שאין כן כשהאדם יודע איך לדבר עם הקב"ה, שאז כל העבודת ה' שלו מקבלת פנים חדשות מאחר שיש לו קרבת אלוקים.

כאשר ידבר איש אל רעהו פנים אל פנים

הנה אצל משה רבינו כתיב (כי תשא לג, יא) "ודבר ה' אלי-משה פנים אל-פנים כאשר ידבר איש אל-רעהו". בספרים הקדושים¹ משתמשים במטבע לשון זה להשמיענו את קירבת ה' שאדם אמור להגיע בעת התפילה (אין זה סתירה עם הפשט הפשוט). וזה מה שהם רוצים ללמד לכל יהודי שיתרגל לדבר עם הקב"ה בכל המצבים שהוא נמצא בהם כדבר איש אל רעהו. והתפילה יוצרת קירבה, ומי שאין לו תפילה, חסר לו בכל העבודת ה' שלו מאחר שאין לו את הקירבה הרצויה עם הקב"ה.

והנה המדרגה הראשונה בזה פשוטה

ד. ראה דברי הרמח"ל 'מסילת ישרים' פ"ט, ובספר 'יקר מפז' להמגיד הק' מקאזניץ ז"ע (בהעלתך), 'ליקוטי מוהר"ן תניינא זה.

מסוים. הוא אמנם מדבר עם הקב"ה, אבל אינו מקיים מה שנאמר (תהילים נה, כג) השלך על ה' יהבך, דהיינו להוציא את הנפש ולהשליך אותו על ה'.

לעולם יהא אדם מודה על האמת

זו הסיבה שנאמר קודם התפילה "לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי ומודה על האמת". **האדם צריך להיות מסוגל להודות על טעויותיו ולדבר אודותם עם הקב"ה. הפוסקים** כבר עוסקים בשאלה אם טוב להסתיר את החטאים אם לאו, כי סתירה יש בזה בין שני פסוקים, והמסקנא שהדבר תלוי, לפרסם את החטאים בין בני אדם אינו ראוי כי יש בזה משום זלזול, אבל כלפי הקב"ה, **כשהאדם מדבר עם הקב"ה, כמה שיוסיף להיות פתוח עמו, כך תתעצם הקירבת ה' שלו** וזה יועיל לו בעבודת ה' באופן כללי.

לא תוכל להתעלם

דבר זה מלווה הרבה מחלקי התפילה. ולמשל, אין האדם יכול להתחיל לשבח את הקב"ה לפני שהוא מפיסו, שהרי זה כמי שיש לו ידיד קרוב ועשה לו עוול גדול בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון, שאם יפתח עמו בשיחה מתוך התעלמות ומבלי לפייסו תחילה, אע"פ שיאמר בלבו פלוני בוודאי מוחל וסולח, כל שאינו מסוגל לדבר מזה להדיא ולפייסו, סימן הוא שאין לו קשר פתוח אתו, והרי צריך שיהיה לאדם קשור פתוח

ולכן נוכל לראות חברים שמדברים זה עם זה יום יום, אך תמיד ידברו רק סחור סחור, ולעולם לא ידברו על חייהם האמיתיים, כלומר על הדברים שהם מתמודדים אתם באמת, וזאת מפני שאין ביניהם קשר עמוק. רק **חברים שיש ביניהם קשר עמוק יוכלו לשתף זה את זה בעולמם הפנימי**. ואמנם יש בני אדם שמחמת איזו סיבה או מחמת תכונת נפשם אינם מסוגלים לפתוח את עולמם הפנימי לאף אחד שבעולם, יתכן שכדאי להם לעבוד על עצמם שיוכלו להיפתח ויתכן שלא, אבל זה ברור **שיצטרכו לעבוד על עצמם שיוכלו להיפתח להקב"ה**, כי זה העיקר.

וזה צריך לדעת **שהיכולת לדבר בלב גלוי נובעת בדרך כלל ממה שהאדם מרגיש לרוב קירבתו עם חבריו, שחבירו לא ידחה אותו ולא ישפטנו, אלא להיפך, יבין אותו ויקבלו**. ובמאמר המוסגר: אם האדם אור פעם אומץ ושיתף את עולמו הפנימי עם חבריו וחבירו לא הבין אותו אלא דחה אותו או זלזל בו אם בדיבור אם בעקימת אף, אז צער האדם גדול מאוד ואינו יכול להתנחם, ולא מחמת הבושה בלבד, אלא מפני שמרגיש שבטח בפלוני בכל נסתרות נפשו והלה מעל בהם.

על האדם להכיר את הדבר היטב ולסגל לעצמו היכולת לדבר עם הקב"ה בלב גלוי מתוך ההכרה שהוא מבין אותו היטב ומקבל אותו יותר מכל נברא שבעולם, כי בלי זה יעמוד תמיד במרחק

אדם ועדיין החרב נוטפת דם, **סימן הוא שלא דרך על מפתן החסידות**. פירושו של דבר, שאינו מבין מהי קירבתו אל ה'. **הוא צריך להיות מסוגל לדבר עם הקב"ה**, אך דיבור כזה שאינו בא מהתעלמות, כי אם הוא יבוא מתוך התעלמות, לא יוכל לפתוח את חלקי נפשו להקב"ה, שהרי הוא דוחה אותו. לא, הוא מדבר, הוא אומר קרבנות, עם שברון לב, הוא מביא עכשיו קרבן. הוא אומר קטורת ומבין שהקטורת מכפרת, הוא אומר פרשת חטאת, פרשת עולה, והרי עולה באה על הרהורי הלב. הוא אומר ויש לו הנאה גדולה על שהוא יכול להתפייס עם הקב"ה קודם התפילה, שהרי הוא רוצה להיות מסוגל לדבר עם הקב"ה כדבר איש אל רעהו'. הוא רוצה לבקש בקשות מהקב"ה, ויודע הוא שאין טעם לבקש אותן מבלי לב גלוי. ודבר זה אינו נוח כלל, אך הוא אומר זאת אע"פ שאינו נוח לו, כי הוא יודע שזהו המהלך.

פיוס תחילה ואח"כ בקשה

בחזרה למשל: מי שרוצה להיות מסוגל לחיות בשלום ובשלוה עם אחרים, עם קרוביו, בני ביתו, עם בניו, צריך לדעת להתפייס. ראו נא כמה פעמים יש שהאב כעס על בנו, הוא חושב שהצדק אתו, אח"כ כשהוא מבקש לספר סיפור או להגיד 'ווארט' בסעודת שבת, הילד איננו.

אפילו עם אנשים זרים, מה זה שאתה ממשיך בדרכך? דבר על זה! זה כל מה שאני מבקש ממך, שתבין מה עוללתי לי, שתהיה לך חלישות הדעת, ואז אשמע מה שיש לך לומר. ההתעלמות מורה על ריחוק גדול.

ובענין התפילה לפני שאתה מגיע להודו, הכל נפלא, כולם משוררים כבוד א-ל, אבל אתמול הרי דיברת קצת לשון הרע, עשית משהו שלא כראוי, ועכשיו אתה רוצה לפתוח בשיחה עם הקב"ה, מוכרח אתה לבקש תחילה סליחה ומחילה. וכך הוא בסדר התפילה, בתחילה אומרים פרשת הכיור, ועשית כיור נחושת, צריך ליטול את הידים, לנטילת ידים יש משמעות, אי אפשר להיכנס לבית המקדש ולדבר עם הקב"ה לפני שנוטלים את הידים. ואח"כ יש כמה חלבים ודמים ששורפים על המזבח, אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה, יהי רצון מלפניך שתכפר לנו על כל חטאתנו ופשענו. הוא מבקש מהקב"ה שיסלח לו. הוא אומר את פרשת הקרבנות, הוא אומר אותה מתוך הכרה שהיום היא נחוצה לו מאוד, שהרי הוא רוצה גם היום לדבר עם הקב"ה.

הן כך אמר הרה"ק רבי מרדכי מלענכוויטש זיע"א שאם אין האדם יכול לעמוד להתפלל לאחר שעבר על העבירה החמורה ביותר כגון שרצח

ו. ראה בספר 'יקר מפד' הנ"ל וז"ל: מי שטימא א"ע בעבירות ח"ו ולא היה יכול להמשיך עליו את הקדושה... או בדרך רחוקה... חוץ לאסקופת העזרה ר"ל שהוא אינו יכול לעמוד ולשרת לפניו יתברך ולדבר לפניו נוסח התפילה כאשר ידבר איש אל רעהו פנים בפנים, לכך ר"ל שטימא רק לעצמו או לדורותיכם ר"ל שמחמת עוונות שלו ח"ו מביא פגם גם בהצדיק באפס מה, ימשוך עתה הקדושה עליו ע"י תשובה.

בגילוי הלב, הוא זה שנותן כח לתפילת האדם וזה בונה את קירבת האלוקים וכן בונה את עבודת ה' של האדם, כי כשהאדם מתחיל לִפְתַח (אנטוויקלען - develop) את קירבת האלוקים שלו, הוא יכול אח"כ לבחון את עצמו אם הוא הולך בדרך ישר אם לאו, וכשהאדם מודה על האמת, הוא יכול לשים לב לחסרונותיו, ואז הוא חי חיים בריאים. מי שאינו יכול להודות על טעויות, אע"פ שהוא מדבר עם כולם, הרי הוא מסוכסך עם כולם, עם כל אחד יש לו חשבונות. על האדם ללמוד לדבר גם על דברים שאינם נעימים לו. אף אחד אינו רוצה לדבר על דברים בלתי נעימים, אבל כשהאדם מדבר עליהם, נפשו מרגישה הרבה יותר במקומו.

הקב"ה חפץ בדיבור בלב גלוי

לסיכום עד כה: **על האדם לדעת שתכלית חייו היא לבנות את קירבת האלוקים שלו יותר ויותר, ועליו לראות שהתורה והמצוות שלו יהיו לשם מטרה זו.** אין צריך להיות מוצלח בתורה, צריך להיות יהודי, ויהודי נקרא שהוא קרוב אל ה'. לומדים תורה כדי לחזור בתשובה, והתפילה מיוסדת אופן זה, וחוף מהשבח בקשה והודאה, יש עוד חלק בתפילה והוא להיות פתוח עם הקב"ה ולדבר עמו בלב גלוי על הדברים שאינם כשורה. האדם צריך להיות מסוגל לעשות זאת ולכוון על כך באמירת הקטורת והקרבת, ולהיות מסוגל לכוון על כך בשיא הרצינות בברכת 'אתה חונן' ו'סלח לנו' ו'השיבנו'.

לא התפייסת אתו. אתה רוצה להמשיך הלאה כאילו לא אירע מאומה, מה לעשות שאתמול שברת אותו לרסיסים כאשר צעקת עליו: למה אף פעם אי אפשר לתת בך אמון? למה תמיד אתה עושה לי בושות? אמרת לו דברים כדרבונות שחדרו עד עמקי נפשו, ועכשיו אתה רוצה שיתנהל אתך כאילו לא קרה כלום. הפגיעה לא נמחקה מנפשו. אולי אצלך אתה מנסה למחוק אותה מתוך ציפייה שלא יזכור, אבל הוא זוכר. ויש עצה לזה, שמבקשים מחילה. ודבר זה חינוכי מאוד, שהרי כך לומדים הילדים פרק בענוה.

כשהאדם לומד לעשות דבר זה, הוא מסוגל לעשותו גם כלפי הקב"ה. אתה בא לדבר עם הקב"ה כאילו לא אירע כלום, יש לך בקשות, אתה משבח. הקב"ה באמת ממתין לך, הוא רוצה לשמוע כל שיר ושבח שיש לך לומר, אבל אל תתעלם ממנו.

תפילת הרבי ר' אלימלך

כל תחילת התפילה פועלת כך, וכך תיקן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א בתפילתו שקודם התפילה. וְאֵתָהּ אֶל-רְחוּם בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים וּבְחַסְדֶיךָ הַגְּדוֹלִים, תִּמְחַל וְתִסְלַח וְתִכַּפֵּר לָנוּ וּלְכָל עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. אֵת כָּל מַה שְּׁחַטָּאנוּ וְהַעֲוִינוּ וְהַרְשַׁעְנוּ וּפְשַׁעְנוּ לְפָנֶיךָ, כִּי גִלּוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ כִּי לֹא בְמַרְדּוֹ וּבְמַעַל חָלִילָה וְחָלִילָה מִרְיָנוּ אֵת פִּיךָ וְדַבְרֵי תוֹרָתְךָ וּמִצְוֹתֶיךָ, כִּי אִם מֵרֵב הַיָּצֵר הַבוֹעֵר בְּקַרְבָּנוּ תִּמְיֵד...

סגנון דיבור זה של הודאה על האמת

כשהחתן הולך לדבר עם מחותנו בפעם הראשונה, הוא מברר אצל אחרים מה אפשר לדבר אתו. מציעים לו לומר לו פרפראות על הפרשה. אך הוא טוען שאינו יכול לדבר אתו רק בדברי תורה, הוא צריך לדבר אתו גם בענינים אחרים. אומרים לו לפתוח אתו נושא פלוני וכך יוכל לדבר אתו בארוכה. הא לנו שכאשר האדם יכול לפתוח איזה נושא, הוא מתנה בשבילו, כי כך הוא יכול להאריך בשיחה. אף כלפי הקב"ה, כשיש לו לאדם חטאים, הלא יש לו נושא לדבר עליו עם הקב"ה ועל ידי כן ליצור קירבה. ואין עסקנו במי שמדבר על חטאיו מפני שאינו מבין בחומרם, אלא עסקנו במי שמכיר בחומרם חטאיו ומרגיש חוסר נעימות כשמדבר עליהם, אך הוא עובד על עצמו שיוכל לדבר עליהם, כי אז זה יוצר קירבה עצומה.

טעם עונש הגלות להורג בשגגה

ונרחיב יותר: פרשה יש בתורה שאם אחד הרג את הנפש בשגגה, ילך לעיר מקלט. ויש להבין מה פשר מצוה זו ומה פנימיותה מצד עבודת ה', ובספר החינוך (מצוה ת"י) כתב: משרשי המצוה, לפי שעון הרציחה חמור עד מאד שבה השחתת העולם, עד שאמרו זכרונם לברכה ז"ההורג נפש מזיד אפילו עשה כל המצוות אינו ניצול מן הדין, שנאמר (משלי כה, יז), אדם עשוק בדם נפש עד בור ינוס ולא ימלט, ולכן ראוי למי שהרג אפילו שוגג מכיון שבאת תקלה גדולה כזו על

ולהבין זאת יותר, הקב"ה חפץ במי שמדבר עמו על חטאיו ומבקש מחילה, איננו חפץ במי שסבור להעלים מעשיו. כך רואים שתהילותיו של דוד המלך מיוסדים על אופן זה. מרוב שהאדם בוטח בהקב"ה ומאמין שיבין אותו עד כמה היה קשה לו, הוא מדבר עמו בלב גלוי ומבקש מחילה סליחה וכפרה, עד כדי כך שהקב"ה יותר חפץ במי שחטא ושב ממי שהוא מוצלח בעבודת ה' מפני שלא חטא, כי המוצלח בעבודת ה' אין לו אף פעם ההזדמנות לדבר עם הקב"ה באופן זה ולבנות קירבה עמוקה כל-כך. ולכן אמרו ז"ל (סהרין צט, א) במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. יש בחינה כזו שאין הצדיקים הגמורים יכולים להשיג קירבה זו.

האיש המוצלח בבית הכנסת, זה שהכל נוצץ אצלו, אם תבררו תראו שאינו יכול לדבר על מה שיש לו בנפשו פנימה, כי אם ידבר על מה שיש לו בפנים, זה יאפיל את הברק שלו. הוא צריך שכולם יראו אותו כמורם מהם, אצלו הכל הולך כשורה.

חטאי האדם הזדמנות לקרבה

הענין הוא להבין שחטאי האדם מהווים הזדמנות לבנות את הקשר עם הקב"ה. לא שחס ושלום יחטא האדם בכוונה, אלא שאם חטא יש בידו דבר שאם ינצל אותו יבנה את הקירבה שלו עם הקב"ה. כל התפילה בנויה על אופן זה.

משום תשובת המשקל, שהרי הוא מוכן לדור בנכר כדי למנוע השחתת העולם.

ועוד מוסיף החינוך שעל ידי הליכתו לעיר מקלט, לא יראוהו קרובי הנרצח וייטב להם, ובלשונו: ועוד תועלת בדבר לבלי יראו קרובי המוכה הרוצח לעיניהם תמיד במקום שנעשתה הרעה, וכל דרכי התורה נועם.

וכפר אדמתו עמו

ועוד כתב החינוך בבארו המצוה (מצוה ת"ח) ליתן ללויים ארבעים ושנים ערים, מלבד שש ערי המקלט המנויים בפסוקים, אשר כולם קולטים את הרוצחים בשגגה, אלא ששש ערי המקלט קולטים בין לדעת ובין שלא לדעת והיתר אינם קולטים אלא לדעת. וזה לשון החינוך: שורש מצוה זו ידוע הוא, כי שבט הלוי מבחר השבטים ונכון לעבודת בית ה', ואין לו חלק עם ישראל בנחלת שדות וכרמים, אבל ערים היו צריכים להם על כל פנים לשבת הם ובניהם וטפם וכל חיתם, ומפני גודל מעלתם וכושר פעלם וחין ערכם נבחרה ארצם לקלוט כל הורג נפש בשגגה יותר מארצות שאר השבטים, אולי תכפר עליו אדמתו המקודשת בקדושתם.

הנה טעם זה משלים את האמור לעיל, הוא **עוזב את כל הדברים שהיה בוטח בהם עד כה ונשאר לבד**, ואז לאן הוא הולך? **הוא רץ אל הקב"ה**. כך אנו אומרים בפיט "אדון עולם": **הוא נסי ומנוס לי**. אצל ההורג נפש בשגגה קיימת מציאות זו, הוא עוזב את הכל, את משרתו, מעמדו, פרנסתו, סביבתו

ידו, שיצטער עליה צער גלות ששקול כמעט כצער מיתה שנפרד האדם מאוהביו ומארץ מולדתו ושוכן כל ימיו עם זרים.

הנה דבריו מיוסדים על הכלל שאין שום עונש בתורה לשם נקמה, אלא **כל עונש הוא בשביל תיקון הנפש**, וכאן הלא הנפש נפגמה על ידי רציחה בשוגג, לכן הוא **זקוק לצער שמביא אותו לידי הכנעה ומתקן את הפגם שנעשה על ידי הרציחה**. ועל זה ביאר החינוך שכאשר האדם נפרד מאוהביו ומארץ מולדתו אשר עד כה הרגיש בטוח ביניהם ועובר לשכון עם זרים, יש בו משום צער מיתה, וזהו טובה גדולה לנשמתו.

ויש להוסיף בזה הסבר **שמעתה יוכרח לבטוח מאוד בהקב"ה**, שהרי ירגיש לבד בבחינת כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני. הרבה פעמים כשהאדם שרוי במצב שכל קרוביו עומדים כנגדו מחמת סיבות שונות, או שהוא שרוי במצוקה שאף אחד אינו יכול לחלצו ממנה, הוא מרגיש לבד. הרגשה זו היא תקנה להורג נפש בשגגה.

משום תיקון העולם

בהמשך מוסיף החינוך שיש בזה תיקון העולם גם מצד שהגואל הדם אינו יכול להרגו, כי אם יהרגו הגואל הדם, הרי שוב יהיה בזה חורבן העולם, כי למה אתה הרגו והרי הרג בשגגה. האדם בורח לעיר מקלט בסברו שהוא מציל את עצמו מן הסכנה, ולמען האמת הוא מציל את כל העולם כולו מן הסכנה, כי על ידי שהוא גורם שהגואל הדם לא יוכל להרגו, הוא מונע השחתת העולם וממילא יש בכך

שהוא ואהבת שיש בה מ"ב תיבות, והיינו **קבלת אהבתו יתברך ותורתו בכל לב ונפש, ועל ידי המסירות נפש באמת בכל לבבו לקבל עליו עול מלכות שמים, ועל ידי קבלתו באמת אהבת ה' יתברך בכל לבבו בזה נתכפר לו על שהכה את נפשו בשגגה.**

מבואר מדבריו הקדושים שכאשר האדם קורא פרשת ק"ש הוא צריך להתבונן בתיבותיה ולהגיע להבנה שמה שגורם לו לחטוא הוא השקפתו העקומה, ואשר לכן הוא צריך לשנות את השקפתו להשקפה ישרה ונכוחה, והן שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד, ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך, **ומתוך כך יברח ממחשבותיו והרגליו שחשב והתרגל עד כה, וכשעושה כן, הוא מכניס חיות חדשה לנפשו, הוא לוקח חלקי נפש שכבר מתו על ידי חטאיו ומחליף אותם בחלקי נפש חדשים, וזה אותו דבר ממש שהתורה אומרת שההורג נפש בשגגה צריך לעשות, הוא צריך לעזוב את מקומו, הוא צריך להרגיש צער הנובע מעזיבת הסביבה שהורג אליה, ולהיכנס למקום קדוש ולחיות שם, וזה יחזיר לו את החיות שנחסרה ממנו.**

כל תפילה היא בחינת יום כיפור

יסוד זה של הרה"ק מאפטא הוא השלמה נפלאה למה שפתחנו בו, שאחת מההסתכלויות שצריך שתהיה לאדם על התפילה היא שהיא מעין יום כיפור. בכל תפילה יש הרגשות של יום כיפור. הוא

וקהילתו, והוא רץ אל הקב"ה, וזוהי כפרה עצומה, כי עכשיו הוא מתחיל לינוק אך ורק מהקב"ה.

מצוה זו נוהגת בכל זמן

וכתב בספה"ק **"אוהב ישראל"** (פרשת מסעי) שכל זה נוגע אף בימינו שהרי התורה היא נצחית ונוהגת בכל דור, ואלו דבריו: כשהאדם חוטא, הלא הוא משחית את נפשו, ואם כן הוא נחשב כהורג נפש בשגגה, ואף שלא הרג את כולה, מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא, ומה צריך לעשות מי שהרג נפש בשגגה? הוא צריך לצאת מנוחיותו ולרוץ אל הקב"ה, וכשיעשה כן, יתקן את הפגם שנעשה אצלו על ידי ההריגה בשגגה.

וזה לשון הספה"ק הנ"ל: מצוה זו נוהגת בכל זמן כי התורה נצחית ועל כן אפילו בזמן הזה יש לה שייכות והוא תיקון למכה נפש בשגגה. רוצה לומר **מי ששגג בחטאים ועונות ומשחית את נפשו הוא יעשנה. רוצה לומר שיעשה תיקון זה בקבלת עול מלכות שמים באהבה שלימה ובמסירות נפש גדול באמת בכל לבבו לה' יתברך בששה תיבות שמע ישראל כו', והמה בחינת שש ערי מקלט (כי כשהאדם מתבונן בששה תיבות אלו הוא מפסיק לקבל חיות ממקורות אסורים כפי שהיה רגיל עד כה ומתחיל לקבל חיות אך ורק מהקב"ה, כי הוא מבין שעשה טעות גדולה במה שהלך לשאוב ממקורות אסורים, שהרי הקב"ה מנהל את העולם ומחיה את הכל ואי אפשר ליטול חיות ממקומות אחרים, וכך הוא מוסר את עצמו על כל רצונותיו להקב"ה). ועליהם תתנו מ"ב עיר, הוא בחינת פרשה ראשונה של קריאת שמע**

אלוקינו ה' אחד. הוא אומר בכל תוקף - האמת אינה כפי שחשבתי עד כה, אלא כפי שאני חושב עכשיו.

ולסיום, ההולך במהלך זה, הלא סומך בכך גאולה לתפילה, ואם כן תפילתו בוודאי מתקבלת לרצון לפני אדון כל. ומבחינה מסוימת העושה כן, נעשית תפילתו צדיקה, שהרי בהגיעו לשמו"ע, הוא כבר נקי וצח. עבודה נפלאה היא, ומועילה לאדם לחיות כראוי וכנכון, חיים של קירבת אלוקים.

יודע ומכיר את חטאיו, הוא מודה על האמת ומבקש לכפר עליהם, והוא מבין שיש דרכים לכפר עליהם, ומתוך התפילה עצמה הוא יכול לצאת נקי וצח. וזה הולך בסדר מסודר, בתחילה הוא מתכוון לתפלה ושב בתשובה מתוך גילוי לב, ואח"כ באמירת הקטורת והקרבנות המכפרים והמזככים, אז הוא מבין שלא התנהג כשורה ומתבונן לדעת מה השורש שהביאו לכך ומבין שעליו להשתנות. ובשעה שהוא אומר ק"ש, אז הוא מגיע לשיא, כי אז הוא מגלה לנפשו כי ה'

מדור שבת קודש

לע"נ ר' יעקב שמואל ב"ר אלתר אהרן ז"ל
נדבת משפחת פרייליך הי"ו
פטרונגי מדור שבת קודש

יום חמישי פרשת ויצא - ז' כסלו תשפ"ב

עבודת יום השישי כהכנה לשבת קודש

יכולה קדושת השבת לחול. זהו יום השישי ויכולו השמים - כשיש יום השישי, יש ויכולו השמים וכו'.

ועוד אמר שמטעם זה קוראים לליל שבת קודש "פרייטאג צונאכט'ס", לרמז שיום השישי אף הוא יש לו מקדושת השבת, כי לכן אין בהזכרתו משום הזכרת יום חול.

הכנת הנפש היא כורח המציאות

ובכן יסוד גדול הוא בספרי החסידות לדעת שליום שישי יש עבודה עצמית וכוללת הרבה חלקים. וכפי שבשו"ע יש הלכות מיוחדות ליום שישי, כגון לקנות צרכי שבת ושלא לעסוק במלאכה מן המנחה ולמעלה, כך יש על-פי פנימיות התורה עוד הרבה הלכות ליום זה, ובאופן כללי ההלכות מיוסדות על הכנת הנפש. **נפש האדם זקוקה להכנה כדי שתוכל להיכנס למצב חדש ולפעול באופן**

ממוצע בין ימות החול ליום השבת

הרה"ק מראפשיץ זיע"א (זרע קודש פרשת בראשית) אמר בטעם שיום שישי נקרא ערב שבת, שהוא מלשון תערובת, **כי יום שישי מעורב בקדושת השבת**. וסיבת הדבר, **כי כל דבר רוחני שצריך לחול בעולם הזה** ואינו יכול משום שהעולם הזה הוא עולם גשמי, **הקב"ה עושה לו ממוצע**, וזהו ערב שבת שהוא ממוצע בין השבת ובין החול ובו מתערבים ומתמצעין. כשהאדם רוצה שתחול עליו קדושת השבת, הוא זקוק ליום שישי, כי יום זה מסוגל שאם ינצל אותו האדם כראוי, תוכל קדושת השבת לחול עליו.

ומוסיף הרה"ק מראפשיץ שמטעם זה אומרים בקידוש "יום השישי ויכולו השמים", ולכאורה הוא פלאי שהרי התיבות יום השישי שייכות לפסוק הקודם, אך הסיבה כי **על ידי יום השישי**

בשכינתה, השאלה לעולם תהיה היכן ייערך הקרב, כי אם תמתין מדינה זו עד שחיילי האויב יגיעו לשטחה, יהיה מצבה ביש, כי לאחר שהם נמצאים כאן, הם מבקשים לכבוש עוד ועוד משטחיה ובקושי רב יוכלו לדחותם החוצה. אבל אם ייכנסו חיילי מדינה זו לשטח האויב בהפתעה ויערכו את המלחמה שם, תהיה מובטחת שעכ"פ לא תנוצח, כי אף אם נניח שלא תוכל להתקדם בדרכה לכבוש משטחי שכנתה, עכ"פ לא הפסידה מאומה מהשטח שהיה שייך לה עד כה.

זוהי העצה שרבי שמעון בן לקיש נותן לבא להילחם במלחמת היצר, שלא ימתין עד שיבוא היצר לתוך שטחו, שהרי במלחמה כמו במלחמה יש עליות וירידות, ואם תיערך המלחמה בתוך שטחו יתכן שהירידות יהיו באיסורי דאורייתא, לכן **העצה היעוצה שינהל את המלחמה בשטחו של היצר**, דהיינו **שלא ימתין עד שיבוא אליו, אלא יקדים הוא להילחם בו כמו שאמרו חז"ל קדש עצמך במותר לך**, ואז אפילו תהיה לו ירידות, לא ייכשל באיסורים חמורים. זהו לעולם ירגיז יצר טוב על יצר הרע, היכנס לתוך שטחו ושם תילחם בו.

ומסיים שם האוה"ח הק' שזה מועיל גם באופן סגולי, כי כשהאדם נלחם כך עם היצר הרע, היצר הרע נכנע לפניו ואינו מצליח להרים ראש בהגיע לדברים האמיתיים.

ידוע שבמדינות מסוימות כשיש שני אנשים מועמדים לנשיאות, עורכים ביניהם עימות פומבי לראות מי ינצח לעשות רושם יותר חזק על הציבור

אחר. ודבר זה מובן לכל גם בפשטות, כי אין האדם יכול לעבור בין רגע וללא הכנה מוקדמת למצב אחר בו צריכה נפשו לפעול באופן אחר. הרי תראה שאם האדם היה בכעס גדול לא יוכל לשאת דרשה להלהיב את הלבבות בעבודת ה' מיד סמוך לו, שהרי **הוא צריך להכין את נפשו שתוכל לעבור למצב אחר**. כמו"כ לענין שבת, עוד לפני שמדברים בענין קדושת השבת, הלא זה ברור שבשבת צריכה הנפש להיות במצב אחר, ויום שישי הוא היום שיועד מששת ימי המעשה שבו יתחיל האדם לשנות את צורת נפשו על דרך העבודה כדי שבהמשך יוכל לקבל את השבת.

מלחמה בשטח האויב דווקא

והנה בטרם נבוא לראות את פרטי העבודה של יום שישי, נציין ליסוד גדול שהביא האוה"ח הק' בספרו 'חפץ ה'". **חז"ל** אמרו (ברכות ה, א): אמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש: לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר רגזו ואל תחטאו. אם נצחו - מוטב, ואם לאו - יעסוק בתורה, שנאמר: אמרו בלבבכם; אם נצחו - מוטב, ואם לאו - יקרא קריאת שמע, שנאמר: על משכבכם; אם נצחו - מוטב, ואם לאו - יזכור לו יום המיתה, שנאמר: ודמו סלה.

מפרש האוה"ח הק': לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע היינו שיתחיל את המלחמה עם היצר הרע על ידי שייכנס לשטחו. מתכסיסי המלחמה הפשוטים הוא אשר ידוע לכל מבין מעט בדרכי המלחמה. כשמדינה אחת נלחמת

אותן ניצול מחיבוט הקבר, וחד מהם אם מת בערב שבת וכו'. והקשה **מורי [הבעש"ט הק']**, הא כוונת הש"ס להשמיענו איך לעשות תקנה להנצל מחיבוט הקבר, מה שאין כן בזה שימות בערב שבת אין זה בידו לעשות.

וביאר, שהוא מוסר גדול שימות בערב שבת, רוצה לומר **לפנות את עצמו מכל עסקי עולם הזה כאילו מת, כדי לעשות הכנה לשבת, ובזה ניצול מחיבוט הקבר הנ"ל**, וישמע חכם ויוסיף לקח.

הא לך שכדי שיוכל האדם להרגיש **בשבת כאילו כל מלאכתו עשויה, הוא מוכרח להתחיל את העבודה כבר ביום שישי**, כי אם יעסוק בטרדותיו עד לכניסת השבת, לא יוכל להסיר את טרדותיו מלבד בכניסת השבת, כי המחשבות ימשיכו להתרוצץ במוחו. לכן **מוטל על האדם לעבוד על מחשבות לבו ביום השישי שהוא זמן המותר עדיין**. כבר ביום השישי יאמר האדם ללבו: איני רוצה עכשיו לחשוב על טרדות הפרנסה, אני רוצה לחשוב עכשיו מתשבותיו של הקב"ה שהוא זן ומפרנס לכל. מלחמה היא.

ולהבין ביתר עומק מדוע היא מלחמה גדולה כל-כך, כי הנה יש כמה מיני מחשבות שהאדם נלחם בהן, יש מחשבות, כגון מחשבות של תאוה, שעל אודותיהן אומרים לאדם: מה קשה לך להימנע מהן? אל תעלה אותן בלבך! מה דוחף אותך בכלל לחשוב את המחשבות האלה עד שאתה צריך להילחם בהן? אך

ולהשפיל את השני עד עפר, והנה אחד מהכללים הבסיסיים שם להגיע אל הנצחון הוא שלא להמתין שהשני יתקיף אותו עד שהוא יצטרך להתגונן ולהצטדק, שהרי באופן זה נמצא שהמלחמה הוא בשטחו ובקושי הוא מצליח לדחות את השני החוצה, אלא מיד יתחיל הוא לתקוף את השני כדי שהמלחמה תיערך בשטחו שלו, כי אז יצטרך הלה להתגונן ולא יוכל להרים ראש.

זוהי העצה שהאזה"ח הק' הוציא מדברי האמורא ריש לקיש למי שבא להילחם את מלחמת היצר. הלא ממילא תוכרח לנהל אתו מלחמה, ואם כן **במקום לנהל את המלחמה אצלך, תנהל אותה אצלו, והיינו בדברים הגשמיים המותרים. תעשה גדרים וסייגים ועליהם תילחם**, כדי שאם תיפול, תיפול בהם ולא בדברים חמורים.

יחשיב עצמו בערב שבת כאילו מת

וכעת נבוא לראות שיסוד זה קיים בעבודת יום השישי המכונה את האדם לשבת קודש. הן תראה **שאות מהעבודות העיקריות של יום השישי היא לעשות הכל כדי להסתלק מהטרדות של ימות החול. בשבת קודש צריך האדם להרגיש כאילו כל מלאכתו עשויה, אך כדי שבאמת ירגיש כך בשבת קודש, הוא מוכרח לעבוד על זה כבר מערב שבת.**

וזה לשון ה'תולדות יעקב יוסף'^ח:
בש"ס (כתובות קג, ב) חשיב דברים העושה

כל מלאכתו עשויה. ואמנם יש מדרגות בדבר, שהרי יש מי שצריך לצאת לעבודתו גם ביום שישי, ועובד עד שלוש ארבע אחר הצהריים, ונופל לבית הכנסת ישר מהעבודה. נסיון גדול הוא מצב כזה, ומי ששרוי בו, עליו להתפלל לה' שיוציאו ממנו. אך **בכל אופן בנפשו פנימה צריך האדם להרגיל את עצמו כבר מיום שישי לראות כאילו כל מלאכתו עשויה.**

אפילו יהיה לו היזק גדול

ובספר 'שפתי צדיקים' (בליקוטים) הביא מהרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א בזה הלשון: בענין המתנה טובה שנתן השי"ת את השבת קודש... **בלתי אפשר לקבל התענוג הפנימי והרוחני של שבת קודש, רק על ידי הכנה ואמונה נכונה,** ובכל ערב שבת צריך האדם לקיים והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו, **ומהו ההכנה? צריך להסיח דעתו מכל העסקים של ימות החול ואפילו יהיה לו היזק גדול.**

הפלא ופלא! אע"פ שהוא מרגיש שיהיה לו היזק גדול, הוא מוותר, הגם שמדובר ביום שישי ולא בשבת. עבודת ה' גדולה היא ורובנו אינם נמצאים במדרגה כזו לוותר על דבר כזה, מה גם שהרבה פעמים האדם עושה חשבון לעצמו שאינו עוסק במשא ומתן, אלא רק מסדר את ענייניו אשר בכל השבוע אינו מגיע אליהם וביום שישי יש לו פנאי. נסיון גדול הוא עד מאוד.

המחשבות הנובעות מרצון האדם לסדר את ענייני פרנסתו, הן מחשבות שבאות מהחלק העמוק של הנפש ולכן קשה לו לאדם עד מאוד לעזוב אותן, ובפרט אם הוא מרגיש שאם לא יסדרם עכשיו לא יוכל לסדרם לאחר השבת והפסד מרובה הוא, וכשהאדם נלחם במחשבות אלו, הוא נלחם בחלק העמוק של נפשו.

אך זהו היסוד שלימדנו הבעש"ט הק' זיע"א **שיש להתחיל את המלחמה ביום שישי ולערוך אותה בשטחו של היצר הרע, באופן שבשבת קודש לא יצטרך כבר להילחם.**

הזמן עושה את שלו

יכולים לראות שהזמן שבו הגבאים בבית הכנסת מפעילים את המזגן חזק מכל זמן אחר, הוא בערב שבת כשהעולם בא לקבלת שבת, כי אז כולם באים כמתרוצצים אנה ואנה ומזיעים, עדיין המנוחה והשלווה מהם והלאה, ורק לאחר מכן בצפרא דשבתא, אז מרגישים את המנוחה והשלווה, וכל שכן כשיש יו"ט שני, שאז יש מנוחת נפש מוחלטת, כפי שיכולים לראות בליל יו"ט שני של גלויות או בליל ב' דראש השנה לאחר מעריב, שהשביתה ממלאכה ניכר לעין וניתן למישוש, כל העולם עצר מלכת.

לוקח זמן להגיע למצב כזה, כי אי אפשר להחליף מצב נפשי בין רגע, ולכן מוטל על האדם עבודה זו להתחיל כבר ביום שישי להסיר מעצמו את הטרדות בבחינת כאילו

ט. להרה"ח רבי יהושע העשיל זצ"ל מק"ק רימנאב (נפטר שנת תקצג), חתן הגה"צ רבי צבי הירש מסלאטווינא זצ"ל. רשם דברי תורה ששמע מרבותיו הק' ומעוד צדיקים.

חומש רש"י בליל שישי

יסוד נוסף: בספר 'כתר שם טוב' (אות קכ"א) כתוב כך: **חז"ל** אמרו שמלמדים את התינוק קודם שנולד את כל התורה כולה, ושמעתי ממורי ורבי **הבעש"ט** אשר ביום החמישי בלילה (ליל שישי) לומדים עם התינוק פרשת השבוע עם פירוש רש"י, ומי שחננו השי"ת בזכרון טוב^א, הנה כשנעשה גדול ולומד ביום החמישי בלילה פרשת השבוע עם חומש רש"י, נזכר באותו טעם שהיה לו כשהמלאך למד אתו קודם שנולד.

אכן יסוד גדול הוא בעבודת ה' גם למי שאינו זוכר, והיינו משום שאחת מהעבודות שיכול האדם לעשות כדי להכין את נפשו לשבת קודש, היא על ידי שהוא נכנס אל תוך הפרשה השייך לאותו שבוע, וכבר ראינו שלפי הקבלה הזמן הראוי לקריאת הסדרא שמו"ת עם חומש רש"י הוא ביום שישי, ולפי דברי הבעש"ט כאן הוא מתחיל כבר מליל שישי, כי זהו הזמן להיכנס אל תוך פרשת השבוע כדי שבבואו לקריאת התורה בשבת קודש, תוכל לחול אצלו.

וכך נהג ה'חתם סופר' זיע"א בישיבתו שהיה לומד כל ליל שישי חומש רש"י עם התלמידים, וכפי עדות התלמידים היה זה להם לעונג גדול מאוד. וכן נהגו כמה מצדיקי החסידות מהדור הקודם ללמוד

עוד יש בספרים שביום שישי יש חושך בעולם יותר משאר ימות החול, זאת למרות שכבר מתנוצצת אז קדושת השבת כאמור לעיל, וחושך זה מגביר את הקושי להכין את הנפש ולהרגילה להסיח דעת מכל הטרדות. אנו צריכים להכיר את הנסיון שבדבר, **כדי לעבוד עבודה זו, על האדם לוותר על חלק גדול מן השבוע לסידורי צרכיו וענייניו, שבת אין לו ועכשיו הוא מוותר גם על יום שישי**, והרי לרבים יש משפחות גדולות וטרדות, ובכן מתי אסדר את העניינים? הרי אני לא מגיע אליהם! וכי מעתה כל מי שהתקשר אלי ביום חמישי ולא הספקתי לחזור אליו אחזור אליו רק ביום ראשון?! אכן עבודת הנפש היא לעשות את עצמו כאילו מת (כלשון הבעש"ט) ואנשים יתרגזו עליך, ובפרט אם אתה עוסק בצרכי ציבור וכדו', אנשים יבואו עליך בטענות: היכן אתה? לאן נעלמת? אך זוהי העבודה.

זהו היסוד הראשון, וכאמור לעיל, **לוקחים את היום השישי שהוא יום חול ומהפכים אותו ליום קדוש**, וכמה מעלות בדבר, הראשונה **שעיצומו של יום מסוגל לכך כי הוא מעורב בקדושת השבת**, והשניה כפשוטו **שעל ידי כן האדם מכין את נפשו שכאשר יבוא לשבת קודש ירגיש באמת כאילו כל מלאכתו עשויה** מה שאינו שייך בלעדי כן.

י. לקט קדום מתורת הבעש"ט הק' זיע"א, ליקטו הרה"צ רבי אהרן הכהן זצ"ל מק"ק אפטא מתוך ספרי הכה"ג מפולנאה זיע"א.

יא. היינו מדרגה של זכרון מפני שנשמתו זכה ונקיה כדברי הרה"ק מלובלין זיע"א.

שישי מהצדיקים איז מסוגל צו האבין א גוטן שבת. והוסיף שאפילו ידברו ממנו זה יועיל לכך. וכן אמר: מי שרוצה שיהיה לו שבת שמח, ידבר ממני, ואם אין לו סיפור עלי, ידבר פון מיינע טישן און פון מיינע בענק [מהשולחנות והספסלים שלי]. ויש מהצדיקים שהסבירו כוונתו באמרו פון מיינע בענק, לגעגועים שלו להשי"ת (בענק מלשון בענקען - געגועים).

ויסוד הדבר כי הצדיקים היו תמיד בבחינת שבת כי תמיד הרגישו כאילו כל מלאכתם עשויה, ולכן כשהאדם מדבר מהצדיק, הרי הוא כאילו לומד את תורת השבת וכאילו נכנס אל תוך השבת, וכשהיהודי עושה זאת בתמימות, נאמנים עלינו דברי הצדיקים שזה ממשיך עליו קדושה נפלאה של שבת. הרי אין מדרגה גדולה לספר סיפורי צדיקים, כל אחד יכול לעשותו, רק צריך לעשות, ובשביל זה צריך אמונת צדיקים. לאמונת צדיקים יש הרבה חלקים ואחד מהם שהאדם מאמין באמונה שלמה שכאשר הוא עושה מה שהצדיקים אמרו לעשות, זה מועיל לו.

הרה"ק מריבניץ זיע"א היה שותה לחיים בליל שישי ואז היה אומר שהזכרת שמו של המגיד מקאזניץ ישראל בן פעריל הוא סגולה לרפואה. אם הקב"ה נתן לנו נשמות כאלה, אנו צריכים לדעת לנצל זאת.

עכ"פ זהו להשלים את העבודה השניה של יום השישי. העבודה הראשונה היתה

ולחדש בחומש רש"י בליל שישי בהיות שהוא זמן מסוגל לזה.

אור החיים בליל שישי

וכן יש מהרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זיע"א שדיבר עם אנשי שלומו בענין לימוד בספר אוה"ח הק' בליל שישי, ואמר שהוא סגולה להרגיש טעם השבת. וכשמתבוננים רואים שהוא מאתו יסוד ושורש, כי באמת הלימוד בספר אוה"ח הק' תמיד מועיל לנשמה כפי שהעידו כל הצדיקים, אך סגולה מיוחדת יש כשלומדים בליל שישי אוה"ח על הפרשה, כי אז הוא הזמן ללמוד חומש רש"י ומדרשים ואוה"ח. וכן אמר הרה"ק רבי יוחנן מסטאלין זיע"א: אוה"ח הק' בליל שישי, חוץ ממה שהוא מנשא את האדם, הוא גם נחשב כהכנה לשבת.

הן כל פרשה יש לה אור גדול המיוחד לאותו שבוע כפי שדובר בארוכה בשיעורים הקודמים, וכשהאדם לומד את הפרשה בליל שישי עם הפירושים של בעלי רוח הקודש, הוא ממשיך עליו אור זה ומכין את נפשו לקראת שבת.

דיבור מהצדיקים בליל שישי

בנוסף לזה ידוע שאצל החסידים היה ענין גדול לדבר בליל שישי מהצדיקים ולספר בשבחם, כי אף זה מכין את הנפש לקראת שבת. הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהבישט זיע"א³ אמר: לדבר בליל

יב. בנו של הרה"ק רבי אברהם המלאך זיע"א.

צדקה בערב שבת כתיקון למידת היסוד

ועוד יסוד גדול השייך לעבודת התשובה הוא **נתינת צדקה**, וכן כתב בספה"ק 'מאור עינים' **להרבות בצדקה בערב שבת קודש** והוא תיקון גדול לנפש. והסביר בזה נכדו המגיד מטריסק זיע"א בספר "מגן אברהם", שהצדקה בערב שבת היא תיקון למידת היסוד של האדם, שהרי כדי לקבל את הארת השבת צריך האדם להיות נקי וזך כמו שאומרים טהורים יירשוהו, ומי יכול להעיד על עצמו שהוא נקי לגמרי, לכן על ידי נתינת צדקה שהופכת את האדם למשפיע היא תיקון גדול לנקות את האדם ולהכינו לקבל הארת השבת.

והוסיף בזה שקיבל מאביו המגיד מטשערנאביל זיע"א שאליהו הנביא גילה לצדיקי דורנו שצדקה זו שנותנים בערב שבת צריכה להיות דווקא לעני הגון. נפלא מאוד, כי הנה הצדיקים היו נותנים תמיד לכל אחד בלי לבדוק בציציותיו ברצונם שהקב"ה יתנהג אף הוא עמנו באופן זה, דהיינו שיתן אותנו אע"פ שאיננו ראויים, אך בערב שבת אז הצדקה פועלת תיקון גדול לנפש האדם ולכן היא צריכה להיות דווקא לעני הגון. וראיתי בענין זה סיפור נפלא. צדיק גדול היה ברוסיא הלבנה ושמו **רבי מנחם נחום קאפלאן** זצ"ל המכונה **רבי נחום קע האראדנער**³. צדיק זה טעם

להיכנס למצב של כאילו כל מלאכתך עשויה, והעבודה השניה היא **ללמוד לימודים שמסוגלים לנפש להכניסה למצב של שבת**, והם חומש רש"י ואוה"ח וסיפורי צדיקים.

עבודת התשובה בערב שבת

וכעת אל העבודה השלישית והיא **עבודת התשובה. צדיקי בית מטשערנאביל** השקיעו הרבה בזה בהנהגות שונות, אך יסוד הוא לכל אחד, וכבר כתב על זה השל"ה הק' שיום שישי הוא זמן **לפשפש במעשיו ולהתעורר בתשובה**, וזה נותן כוח לאדם לקבל את השבת.

והנה חוץ מהחשבון הנפש הפשוט יש עוד עניינים של עשייה הנוגעים לעבודת התשובה בערב שבת, והיינו שגם אם אין דעתו של אדם מיושבת או שעדיין לא למד איך לעשות חשבון הנפש, יש לו פעולות שהוא יכול לעשות לשם כך, ולמשל מה שהצדיקים דיברו להיות **ער בליל שישי יסודו לתקן את מה שפגם על ידי החטאים במשך השבוע**, כי יום שישי הוא מידת היסוד, וכשהאדם מנדד אז שינה מעיניו, הוא מנקה בזה את נשמתו.

ואמנם כאן נחוץ להדגיש שצדיקי הדור האחרון אמרו שהאנשים הפשוטים לא יעסקו בעבודה זו, כי היות שיש לנו גופים חלשים, זה יפריע לנו לעבודת השבת. אך היסוד קיים, והצדיקים נתנו לזה עצה, **לנדר שינה רק מעט** כגון על ידי קימה בהשכמת הבוקר.

ג. רבו המובהק של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל.

טועמיה חיים זכו - עבודת הרב מאפטא

ולסיום נביא מעשה עם הרה"ק **מאפטא** זיע"א: עבודה גדולה היתה לו באכילת 'טועמיה' בערב שבת קודש. פעם רצה להתחיל בעבודה ולא עלה בידו, והיתה לו עגמת נפש מזה. אמר לבנו רבי יצחק מאיר: פעם הייתי נוהג בכל ערב ראש השנה לקחת את כל כספי ולפזרו לעניים, וטעמי, שהרי בשנה החדשה מקבלים כסף חדש, וישן מפני חדש תוציאו. אח"כ החלטתי לנהוג כן לא רק בערב ר"ה אלא גם בכל ערב ראש חודש, שהרי בכל ר"ח בא שפע חדש. ואח"כ החלטתי לנהוג כן לא רק בערב ר"ח אלא גם בכל ערב שבת, שהרי בכל שבת בא שפע חדש כי ממנו מתברכין שיתא יומי. ואח"כ החלטתי לנהוג כן בכל יום ויום בטרם עלותי על יצועי. אמר הרב מאפטא לבנו: הנה היום הביא לי אחד שק מלא כסף וסברתי שהיות שמדובר בסכום גדול ואפשר להשתמש בו לצרכי מצוה חשובים, אין ראוי לפזרו כלאחר יד, אלא צריך להשאירו לאחר שבת ולחלקו ביישוב הדעת. אבל עכשיו שאני רואה שאיני יכול לאכול טועמיה, אני מבין שאיני יכול להמשיך להיכנס אל השבת מפני שלא חילקתי את הכסף.

הושיט הרב מאפטא את השק לבנו ואמר לו: לך חלק אותו לצדקה. בתחילה חילק בנו רק חלק מהכסף, אך הרב מאפטא הרגיש בזה כי עדיין לא היה יכול לאכול טועמיה, ורק לאחר שחילק את כל

גדול היה לו בשבת, עד כדי כך שבשעת קבלת שבת וכן בשעת סעודת השבת, היה נראה מרוב התלהבות כאילו נטרפה עליו דעתו. יהודי שהיה לו תשוקה גדולה לסעוד פעם בסעודתו של רבי נחום כדי לראות את עבודתו, אך כל פעם שביקש ממנו, סירב, כל פעם בתירוץ אחר, ואחד מהתירוצים שלו היו שהוא סועד בשעה מאוחרת, עד שפעם אחת לא היה יכול לסרב לו ובא לסעוד אצלו. כשהגיע לסעודה, אמר לו רבי נחום: בן עירנו הרה"צ **רבי אלכסנדר זיסקינד** זצוק"ל בעל יסוד ושורש ועבודה היה נוהג לטבול בחצות ערב שבת קודש ולומר שיר השירים, והנה קבלה בידינו מאבותינו, שבשעה שקרא שיר השירים באו מלאכים ושרפים להאזין לקול נעימתו, אך **עבודתי שלי היא לכתת רגלי בערב שבת בשביל עניים שיהיה להם להוצאות השבת**, ודרך זו היא הכנה גדולה לשבת ויש לה אותה חביבות ממש כמו עבודתו של בעל יסוד ושורש העבודה. כך אמר לו.

הנה מונח בזה יסוד גדול שיצא כבר מפני **הרבי ר' זושא** זיע"א שחוץ מנתינת הצדקה עצמה בערב שבת, יש עוד ענין לעסוק בזה בטרחת הגוף. וכן ידוע **שהגה"ק מצאנו** זיע"א ועוד צדיקים נהגו כן שלא להסתפק בנתינת צדקה, אלא להיות מהמעשים את האחרים ועל הדרך לנחול בזיונות. וכן מסופר על הרה"ק **רבי ייבי** זיע"א שבכל ערב שבת היה מכתת רגליו בין החנויות לקבץ נדבות בשביל העניים. תיקון גדול הוא לנשמה ומכין אותה לקראת שבת.

שבעבודה זו, יש לו יותר אמונה בשבת, וכפי שאמר הרה"ק רמ"מ מרימנוב זיע"א שמטעם זה הוצאות שבת ויו"ט אינן מן המניין, כי כשהאדם מוציא הוצאות שבת, הוא מגלה דעתו שהוא מאמין שהשבת היא מקור הברכה, וכיון שהוא מאמין באמת יבוא לו שפע גדול בשבת.

הכסף, אז הצליח לאכול טועמיה ולהמשיך בעבודת ההכנה לשבת קודש.

הנה אנו רואים ממעשה זה שחוץ מעצם עבודת הצדקה בערב שבת, עוד יש לו לאדם לזכור שהכסף שהוא מחלק לצדקה שייך לשבוע שעבר. וככל שהאדם מרגיש בעמל ויגיעת הנפש

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

יום שלישי פרשת וישב - ט"ב כסלו תשע"ח

הרה"ק רבי דוב בער המגיד ממעזריטש זיע"א

י"ט כסלו תקל"ג

את משלו ואמר: כשהמלך מוריד את הכתר מראשו, היכן הוא מניחו? הרי אין נאה לתלותו על היתד היוצא מהכותל? אין לו ברירה אפוא כי אם להניחו על ראש השר העומד לימינו. אך המלך חושש שכאשר הכתר יהיה בראש השר, יתפתה השר לחשוב שהוא בעצמו המלך או לכל הפחות משנה למלך. לכן זקוק המלך לשר שיודע עליו בוודאות שהוא בטל ומבוטל אליו ואין שום חשש שיעלה במחשבתו שהוא המלך. אמר הרה"ק מקאריץ: אנחנו עדיין יש לנו פניות, לכן איננו ראויים שהמלך מלכו של עולם יניח עלינו את כתר. רק המגיד ממעזריטש חזק כל-כך בענוותנותו והתבטלותו לה' ולכן המלך הניח עליו את כתר.

כתר יתנו לך

ידוע שלאחר הסתלקות הבעש"ט הק' זיע"א קבלו רוב תלמידיו את מרות המגיד הק' ממעזריטש. בעל ה'תולדות' זיע"א התבטא אז: עם הסתלקות הבעש"ט, השכינה הקדושה נטלה את מקלה ואת תרמילה ועברה למעזריטש. בתחילה מילא הרה"ק רבי צבי בנו את מקומו, אך אחרי שנה בשבועות תקכ"א כשנתקבצו התלמידים אצלו, אמר ברבים שאביו הק' התגלה אליו ואמר לו שהשכינה הק' ופמליא של מעלה עברו להרה"ק רבי בער, עמד רבי צבי ממקומו בראש השולחן והחליף מקומות עם המגיד הק' ומסר לו את הבגד הלבן שלבש.

עטרת צבי וצפירת תפארה

לכך יש להשוות מה דאיתא במסכת **מגילה** (טו, ב): אמר רבי אלעזר אמר רבי

כשבעל ה'תולדות' והרה"ק מקאריץ היו בדרכם למעזריטש, נדברו ביניהם בענין התמנות המגיד ממעזריטש מדוע זכה לגדולה זו. המשיל הרה"ק מקאריץ

נוכל להבין איזו קדושה היתה שם. לפנינו רשימה חלקית: האחים הקדושים הרבי ר' אלימלך והרבי ר' זושא, ה'חווה' מלובלין, המגיד מקאזניץ, רבי אהרן הגדול מקארלין, רבי אברהם המלאך בן המגיד, רבי מנחם מענדל מוויטעבסק, ה'מאור עינים', ה'קדושת לוי', בעל ה'תניא', בעל 'אור המאיר', ה'צמח ה' לצבי' (מי שחשבו לרוב גדלותו שיהיה משיח בימיו).

בחירת הבעל קורא בבית מדרשו

בספר "חשבה לטובה" להרה"ק רבי **העניך מאלכסנדר** זיע"א מובא שכאשר הבעל קורא בבית מדרשו של המגיד נסתלק מן העולם והוצרכו למנות בעל קורא חדש, שאל המגיד מי יודע לקרות, והראו לו על בעל ה'תניא' שהיה אז הצעיר שבחבורה. קרא אליו את בעל ה'תניא' ושאל אותו **האם הוא יודע להסביר בכל פרשה שקוראים איך היא שייכת לאותו שבוע**. השיב לו: הן, אני יודע ומכיר את הסוד. שאל אותו שוב **האם הוא יודע להסביר איך הפרשה כפי שהיא מחולקת לשבעה קרואים שייכת לימות השבוע כל חלק ליומו**. השיב לו: הן, אני יודע ומכיר את הסוד. שאל אותו עוד **האם הוא יודע להסביר כשכל אחד עולה לתורה איך קריאתו שייכת אליו לפי שורש נשמתו**, וכשגם על זה השיב הן, מינה אותו לבעל קורא בבית מדרשו.

גזירה עבידא דבטלה

לפנינו סיפור נורא שבכוחו ללמד על גדלותו: פעם באו בני עיר אחת לחלות

חנינא: עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק, שנאמר: ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה. מאי לעטרת צבי ולצפירת תפארה? לעושי צביונו (רצונו) ולמצפין תפארתו. יכול לכל, תלמוד לומר לשאר עמו, למי שמשים עצמו כשיריים.

כך אמרו **צדיקים** בענין גדלותו של המגיד ושהיה ממש מרכבה לשכינה. **בעל צמח צדיק מוויזניץ** זיע"א אמר: שמעתי שכאשר המגיד היה מחבר את הלולאות של המעיל העליון המיוחד לשבת, היה מכוון את הכוונות שכיוון בצלאל בשעה שחיבר את קרסי המשכן.

חלישות חלק גופו השמאלי

ידוע שחלקו השמאלי של גופו של המגיד הק' היה חלש מאוד וכמעט שלא יכול היה להניעו. שאלו את בעל ה'תניא' איך הדבר יתכן, הרי **בוזה"ק** (פרשת אמור) מבואר בטעם שכהן בעל מום אינו יכול לעבוד עבודה, שמום בגוף מורה על מום בנשמה, וכי שייך לומר על צדיק זה שיש לו מום בנשמתו ח"ו?!

השיב הגה"ק **בעל ה'תניא'** זיע"א: **מורי ורבי הזדכך כל-כך עד שנעשה מרכבה לשכינה** ומיני אז כל תנועה מתנועת גופו מעוררת את האברים העליונים, לכן החלישו מן השמים את חלקו השמאלי, כי אילו היה מזיז את חלקו השמאלי, היה מעורר ח"ו את מידת הדין.

אם רק נעבור על רשימת הצדיקים, בעלי רוח הקודש שנמנו על תלמידינו,

הראשון, ירשה לי אדוני לשמוע את הסודות. אמר לי הבעש"ט: אתה יכול להישאר אך יתכן שלא תוכל להישאר בין החיים ואיני לוקח עליך אחריות. נשארתי, ומעיד אני לפניכם שהיו שם קולות וברקים ממש כפי שהיה במעמד הר סיני, והבעש"ט מנה אז את כל הצרות שיהיו לבני ישראל מאז ועד ביאת הגואל, כל הצרות אחת לאחת.

אמר הרה"ק מזלאטשוב לבני העיר שבאו להכיר לו תודה: כשאתם באתם אלי בראשונה, התבוננתי בכל הצרות שיבואו על בני ישראל כפי ששמעתי אותן מפיי הבעש"ט, ושמתי אל לבי שצרתכם אינה מופיעה שם, ומזה ידעתי שהיא עתידה להיבטל.

אין מזל לישראל

ה'חזוה' מלובלין זיע"א כתב בספרו **"זכרון זאת"** (פרשת כי תשא) על מאמר **חז"ל** אין מזל לישראל: שמעתי מהרב **המגיד מראוונא** (המגיד ממעזריטש שימש גם כמגיד מישירים בראוונא) אין, **מי שהוא כאין ברעתו** (שמחשיב עצמו כאין), יכול לעשות מזל טוב לישראל, והנה **בני חיי ומזוני תלויים במזל וכו' יכול הוא להמשיך בני חיי ומזוני**.

מיעוט חלבי ודמי הנמעט בצומי

פעם אמר המגיד הק' שפעל שלא יצטרכו בני ישראל לצום את כל התעניות שבתיקוני האריז"ל וספר הקנה, ואמר שהקב"ה עושה את התעניות לבדו.

את פני הרה"ק **רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב** זיע"א כי יצאה הגזירה מאת המושל בעירם לגרש את כל היהודים מהעיר. נאחז הרה"ק מזלאטשוב בשרעפים, ולאחר שעה מועטת, פקח את עיניו ואמר: הכל על מקומו יבוא בשלום. בני העיר חזרו מעודדים ואכן לא עבר זמן רב והמושל הודיע שהוא מבטל את גזירת הגירוש.

כשבאו להודות להרה"ק מזלאטשוב, אמר: אל תודו לי, אלא כך הוה מעשה: בשנת תק"כ והסתופפתי עם התלמידים הקדושים בצלו של הבעש"ט הק', ישבנו פעם בשבת קודש סביב השולחן כשהבעש"ט עם המגיד יושבים בראש. לפתע נפלה תרדמה על כל התלמידים ואע"פ שניסו לפקוח את עיניהם בכל כוחם, לא עלה הדבר בידם. רק אני זכיתי לסייעתא דשמיא ולא נרדמתי, והנה אני שומע את הבעש"ט מדבר אל המגיד ואומר: הנה אני הולך בדרך כל הארץ ורצוני למסור לך סודות התורה. במוצאי שבת נלך לחורבה פלונית מחוץ לעיר ושם אמסור לך את הסודות. מיד כשסיים את דבריו התעוררו כל התלמידים מתרדמתם. גמרתי אומר בנפשי שמאחר שרק אני שמעתי את דברי הרבי, אלך למקום המיועד ואשמע אף אני את סודות התורה. הלכתי מיד במוצ"ש לאותה חורבה ונחבאתי מאחורי התנור. ראיתי את הבעש"ט והמגיד נכנסים ומיד שמעתי את הבעש"ט אומר: אחד מתחבא כאן. יצאתי. שאל אותי הבעש"ט: מיכל! מה אתה עושה כאן? השבתי לו שמאחר שמן השמים נתנו לי לשמוע את החלק

גדול כוחה של תפילה בשמחה

עוד מובא בליקוטים יקרים: התפילה שהיא בשמחה גדולה בוודאי יותר חשוב ומקובל לפניו יתברך מהתפילה בעצבות ובכיה (כך פירשו הצדיקים שערי דמעות לא ננעלו, שכאשר יש דמעות, יש שערים, אלא שהקב"ה מרחם ואינו נועל את השערים, אך כשהתפילה היא בשמחה, אין שערים כלל וכלל). משל על זה, כשהעני שואל ומבקש ומתחנן לפני המלך בשר ודם בבכיה גדולה, אעפ"כ אינו נותן לו אלא דבר מועט, אבל כשהשר מסדר לפני המלך את שבח המלך בשמחה גדולה, ומתוך השבח מבקש גם בקשתו, אז נותן לו המלך מתנה מרובה מאוד...

והסביר: כשאישי יהודי טרוד מחמת איזה דבר ואינו מספיק לאכול את ארוחתו, הגם שלא התכוון להתענות, פעל אצל הקב"ה שיחשיב את מיעוט חלבו ודמו כתענית, והוסיף שלפעמים נחשבת תענית זו יותר משאר תעניות שהרי אין בה פניות וגאווה.

בענין זה יש להביא מהספר **ליקוטים יקרים** (מתורת המגיד): כשאדם עובד תמיד את הבורא יתברך בכל רגע אין לו פנאי להתגאות ולאהוב את הגאווה ושאר מידות רעות. יסוד גדול הוא, שהרי לעבוד על תיקון המידות קשה מאוד ולוקח זמן רב, אך **כשהאדם עובד את השי"ת בכל עת, ממילא אין לו פנאי לגאווה ולמידות רעות.**

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בשורה משמחת!

מוקדים להשיג הקונטרס 'הבינני'

ארצות הברית

4615 14th Ave	ביהמ"ד טאהש	בארא פארק
5309 13th Ave	כתר דזשודעיקא	
44 grove spring ct.	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	לעיקוואוד
52 Main Street 845-517-9722	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנסי
	ע"י המקוואות	מאנרא

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, טיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

ארה"ק

	בית המדרש הגדול 'נדבורנא' קרית נדבורנא	בני ברק
	חנות 'מול איצקוביץ'	
	מקוה בית פנחס	
	בית המדרש טשערנאביל	
	בית המדרש בית שלום	אשדוד
	בית המדרש בית דוד שאול	
	בית המדרש בית נפתלי	
	בית מדרש בעלזא מרכזי	
	בית המדרש 'בית אהרן'	ביתר עילית

אירופה

	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
--	-------------------	------------------